

Стенографски дневникъ

НА

88. заседание

Четвъртъкъ, 20 април 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 50 м.)

Председателствували: подпредседателитъ Георги Марковъ и Димитъръ Пешевъ. Секретари: Сава Поповъ и Дончо Узуновъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Законопроекти: 1. За извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строителството за 1939 г. въ размѣръ на 510.000.000 л. (Първо четене)	2189
Отпуски	2187	Говорили: Е. Екимовъ	2190
Предложение	2187	И. Русевъ	2191
Законопроекти	2187	Ж. Струнджевъ	2194
По дневния редъ:		Р. Маджаровъ	2195
Отговоръ на питанія: 1. Отъ бюро на Народното събрание относно записването на 23-то мѣсто народния представителъ Григоръ Василевъ въ реда на ораторитъ по законопроекта за задълженията и относно прекратяване на дебатитъ следъ изказването на 9 души	2187	Е. Клянтевъ	2197
Говорили: Запитвачъ Г. Василевъ	2187	Д. Узуновъ	2198
Подпредседателъ Д. Пешевъ	2188	х. Атанасъ Поповъ	2200
2. Отъ бюро на Народното събрание относно чествуването на търновската конституция	2188	2. За увеличаване производството на фуража, лена и картофитъ (Първо четене)	2200
Говорили: Запитвачъ Г. Василевъ	2188	Говорили: М-ръ И. Багряновъ	2201
Подпредседателъ Г. Марковъ	2188	Петко Стояновъ	2202
		Г. Петровъ	2202
		И. Петровъ	2203
		Дневенъ редъ за следващото заседание	2203

Председателствувачъ Георги Марковъ: (Звъни) Има нужното число народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ г-да народнитъ представители: Асенъ Голевъ, Димо Янковъ, Иванъ Халаджовъ, Йорданъ Тодоровъ, Кирилъ Минковъ, Минчо Пановъ, Ради Найденовъ, Стойко Славовъ и Стойчо Топаловъ).

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя следнитъ съобщения.

Председателството е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

на г-нъ Бѣло Колешевъ — 2 дена, за 21 и 25 т. м.;
на г-нъ Еню Поповъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Иванъ Балканджиевъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Кирилъ Минковъ — 2 дена, за 20 и 21 т. м.;
на г-нъ Минчо Пановъ — 2 дена, за 20 и 21 т. м.;
на г-нъ Първанъ Марковъ — 2 дена, за 20 и 21 т. м. и
на г-нъ Стойчо Топаловъ — 2 дена, за 20 и 21 т. м.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве — предложение за присъмане дарението, направено отъ Пани Стояновъ Момчевъ отъ гр. Ямболъ, въ полза на държавата (Главна дирекция на народното здраве).

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ за допълнение на чл. 313 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ.

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ за освобождаване отъ акцизъ градобитния материалъ отъ реколта 1938 г., изваренъ съгласно VII-то постановление на Министерския съветъ, протоколъ № 124, отъ 15 септември 1938 г.

Отъ Министерството на народното просвѣщение — законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за признаване въ Царството дипломи отъ чуждестранни висши учебни заведения.

Отъ Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти — законопроектъ за отстъпване даромъ на настоятелството на читалище „Братя Миладинови“, въ гр. Петричъ, държавното мѣсто отъ 726-50 кв. м., ведно съ старата джамийска сграда върху него, съставляващо частъ отъ кв. 216 по плана на сѣция градъ.

Тѣзи законопроекти ще бѣдатъ разгледани на г-да народнитъ представители и поставени на дневенъ редъ.

Постѣпило е питане отъ народния представителъ г-нъ Григоръ Василевъ до бюро на Камарата, съ което пита: първо, защо, за голѣма негова изненада, билъ записанъ да говори на 23-то мѣсто по законопроекта за длъжницитъ и, второ, защото дебатитъ се прекратили следъ изказването на 9 души и нему е била отнета възможността да говори по такъвъ единъ голѣмъ въпросъ?

Постѣпило е и второ питане отъ сѣция народенъ представителъ г-нъ Григоръ Василевъ до г-да подпредседателитъ на Народното събрание относно чествуването на търновската конституция.

Председателството е готово да отговори веднага по тия две питанія.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Григоръ Василевъ да прочете първото си питане.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя г-нъ Димитъръ Пешевъ)

Григоръ Василевъ: (Отъ трибуната, Чете) „Господа! Моля да ми отговорите на следнитъ питанія:

1. Въ момента, когато председателтъ на Народното събрание съобщи на народното представителство, че е постѣпилъ законопроектъ за облекчение на длъжницитъ и за заздравяване на кредита, азъ поисквахъ думата и председателтъ ми обеща, че ще ме запише по сѣция законопроектъ. Впоследствие азъ натоварихъ г-нъ Петко Стояновъ, народенъ представителъ, да настои предъ председателя на Народното събрание, да ми даде едно подходящо мѣсто, за да мога да се изкажа по този важенъ

въпрос, както бяхъ говорилъ още при първия законопроектъ за сжщата материя въ 1932 г. Г-нъ Стояновъ ми съобщи, че ще бѣда записанъ. За голѣма моя изненада азъ видѣхъ по-късно, че съмъ записанъ на двадесетъ и трето мѣсто, което е направено съ очевидната целъ да бѣда лишенъ отъ думата.

Бихъ желалъ да ми се отговори, защо по този начинъ ме лишихте отъ думата по цитирания законопроектъ?

2. При разискването на законопроекта азъ помолихъ народния представителъ г-нъ Петъръ Стояновъ да се разплати по списъка на записаните оратори и той бѣше така добъръ да се съгласи да ми отстапи своето мѣсто, единадесето по редъ. Следъ изказването на г-нъ Георги Марковъ, подпредседателъ на Народното събрание, народниятъ представителъ Балканджиевъ предложи да се прекратятъ дебатитѣ. Азъ поискахъ многократно думата да говоря върху неговото предложение съ целъ да помоля Народното събрание да не прекрацава дебатитѣ, обаче, г-нъ председателствуващиятъ Пешевъ ми отказа думата и побърза да гласува предложението на Балканджиева, като обяви, че има мнозинство за предложението дебатитѣ да бѣдатъ прекратени. Азъ оспориохъ тоя вотъ и поискахъ да се гласува още единъ пътъ, както изрично повелява правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание. И това мое предложение не бѣше поставено на гласуване. Азъ бихъ желалъ г-нъ подпредседателъ на Народното събрание Пешевъ да ми отговори, защо въ двата тия случаи той не се съобрази съ правилника и по този начинъ уронва престижа не само на отделния народенъ представителъ, но и престижа на Народното събрание?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Става правъ). Г-да народни представители! По първата частъ отъ питането на г-нъ Григоръ Василевъ азъ мога да дамъ само единъ формаленъ отговоръ, защото списъкътъ, за който става дума, е съставенъ отъ отсъстващия сега председателъ г-нъ Стойко Мошановъ.

Димитъръ Гичевъ: Той е голѣмъ майсторъ!

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Предъ него сж били направени исканията и той се е съобразилъ съ правилника, за да състави списъка така, както е установенъ редътъ за това. Дали г-нъ Григоръ Василевъ е записанъ по реда си или не, това той не може да знае, защото не знае дали преди него не сж били предявени искания отъ други народни представители, които иматъ, следователно, правото да бѣдатъ поставени преди него въ този списъкъ. Както и другъ пътъ е обяснявано отъ това мѣсто, (Сочи председателското мѣсто) председателството не е въ състояние съ математическа точностъ да схване момента, въ който е поискана думата, за да запише всѣки единъ по секунда, така както той е направилъ искането си, преди или следъ нѣкой другъ. Ако г-нъ Григоръ Василевъ може да знае кога е предявилъ всѣки единъ отъ г-да народните представители искането си за записване, и този редъ не е спасенъ, само въ такъвъ случай той би могълъ да твърди, че има неправилностъ въ съставянето на списъка. Вѣрно е, че по законопроекта за длъжницитѣ, който е отъ голѣмъ интересъ, се направиха искания отъ мнозина народни представители да бѣдатъ записани въ списъка и поради това още по-малко г-нъ Григоръ Василевъ може да твърди, че има нѣкаква нередовностъ или неправилностъ при съставянето на списъка.

Колкото се касае до второто искане, г-да народни представители, работата стои така. Вѣрно е, че г-нъ Григоръ Василевъ и г-нъ Петъръ Стояновъ се явиха предъ менъ лично и заявиха, че по взаимно съгласие размѣнятъ мѣстата си и г-нъ Григоръ Василевъ бѣше записанъ на мѣстото на г-нъ Петъръ Стояновъ, единадесети по редъ въ списъка. Съгласно чл. 21 отъ правилника, обаче, когато се бѣше изказалъ десетиятъ отъ записаните оратори, разискванията бѣха прекратени. Предложението за прекращение на дебатитѣ се направи точно съгласно правилника и по това предложение г-нъ Григоръ Василевъ, даже да е поискалъ думата, не можеше да я получи, за да говори, защото по установената практика въ Народното събрание такова предложение за прекрацаване на дебатитѣ, по силата на чл. 21 отъ правилника, се поставя веднага на гласуване, безъ да бѣдатъ допустни разисквания по него. Така че не е извършено отъ председателството никакво нарушение на правилника съ това, че то веднага е поставило на гласуване предложението на г-нъ Балканджиевъ.

Григоръ Василевъ: Това е Ваша практика!

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Колкото се отнася до второто твърдение — че неправилно било отказано вотътъ да бѣде повторенъ — и въ това отношение г-нъ Григоръ Василевъ не е въ съгласие нито съ буквата, нито съ духа на правилника. Вѣрно е, че по силата на чл. 62 отъ правилника при оспорване на единъ вотъ председателството може по свое усмотрение да повтори гласуването, като постави обратното на гласуване. Това обаче не е едно абсолютно задължение за председателството. Ако се направи едно оспорване, което очевидно е несъстоятелно; ако мнозинството, което е обявено преди това, е било толкова очевидно, че по него не може да се спори — всѣко едно голословно оспорване на този вотъ не подлежи на провѣрка и председателството по своя преценка е въ състояние да откаже да направи тази провѣрка.

Григоръ Василевъ: По свой кефъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Ако се прави едно неоснователно и неподкрепено съ нищо оспорване на вота и ако председателството, което тукъ отъ високо наблюдава гласуването, е схванало очевидно резултатъ при вота, ясно е, че такава едно голословно и неподкрепено съ нищо оспорване не може да вмѣни въ задължение на председателството да повтори и провѣри този вотъ. То не е едно задължение, а едно усмотрение, което е предоставено отъ правилника на председателството. Въ случая, конкретно, азъ твърдя, че вотътъ бѣше толкова очевиденъ и болшинството така безспорно, че едно оспорване на този вотъ, направено отъ г-нъ Григоръ Василевъ, не можеше да има за последица повтарянето на гласуването, както това той е искалъ.

И въ единия и въ другия случай не е направено никакво нарушение нито на духа, нито на буквата на правилника. Въ това отношение питането на г-нъ Григоръ Василевъ не се оправдава отъ действително развилитѣ се събития въ Събранието и, следователно, не може да се твърди, че председателството е допустило каквото и да е нарушение на правилника, било въ неговия духъ, било въ неговата буква. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра).

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ г-нъ Георги Марковъ).

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звѣни) Г-нъ Григоръ Василевъ, заповѣдайте да прочетете и второто си питане.

Димитъръ Търкановъ: (Къмъ Григоръ Василевъ) Доволни ли сте отъ този отговоръ на първото си питане?

Григоръ Василевъ: (Отъ трибуната) Нѣма защо да го казвамъ. — (Чете)

Г-да подпредседатели! Както ви е известно, преди нѣколко седмици бяхъ отправилъ питане до бюрото на Народното събрание, дали то желае да вземе инициативата за едно тържествено и достойно чествуване на 28 априлъ т. г. шестдесетгодишнината отъ гласуването и подписването на търновската конституция. Г-нъ председателъ на Народното събрание ми отговори тогава, че има още време до тая дата и ще бѣде оповестено своевременно на Народното събрание какво ще направи по този случай бюрото на Народното събрание. Понеже оставатъ само 9 дека до историческата дата и г-нъ председателъ на Народното събрание отсъствува отъ страната, за да вземе участие въ едно друго праздненство — юбилей, моля ви да ми отговорите незабавно: има ли намѣренне бюрото на Народното събрание да вземе надлежната инициатива за чествуване търновската конституция или не?

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Питането на г-нъ Василевъ относно празнуването шестдесетгодишнината на българския Парламентъ е ясно. Вие имате една декларация отъ председателя на Народното събрание, че на този въпросъ преди деня, въ който се пада шестдесетгодишнината на конституцията, ще се даде известенъ отговоръ или ще се взематъ известни мѣрки. Сега г-нъ председателъ отсъствува. Ние къмъ тая декларация не можемъ да добавимъ нищо друго, освенъ да я потвърдимъ още веднажъ: че своевременно преди тая дата — а знае се, че председателъ нѣма да закъснѣе да дойде по-късно отъ 5-6 дни преди изтичането на тая дата — г-нъ Григоръ Василевъ ще получи отговоръ отъ председателя, който, като съобрази всичко, което трѣбва да се направи, може би ще излѣзе и съ известни решения по въпроса.

Минаваме къмъ първата точка отъ дневния редъ:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗВЪНРЕДЕН БЮДЖЕТЕН КРЕДИТЪ ПО БЮДЖЕТА НА ГЛАВНАТА ДИРЕКЦИЯ НА СТРОЕЖИТЕ ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА ВЪ РАЗМЪРЪ НА 510.000.000 Л.

Г-н секретарят ще го прочете.

Секретарь Дончо Узунов: (Чете)

МОТИВИ

Към законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година въ размър на 510.000.000 л.

Г-да народни представители!

Съ гласувания законъ за разрешаване заемъ отъ 510.000.000 л. на Главната дирекция на строежите предстои да се извършатъ показанитъ въ мотивитъ къмъ сщия законъ работи, а именно:

1. Доставка на сонди, помпи, инструменти, сѣчва и други нужди за пѣтищата, както и продължаване работитъ по направа съ трайна настилка, поддържане и подбрене на старитъ пѣтища и тѣхнитъ съоръжения — 230.000.000 л.

Пѣтищата, за които ще бждатъ употребени тия кредити, сж изброени въ пѣтната програма, предметъ на чл. 10 отъ наредбата-законъ за пѣтищата въ връзка съ чл. 9 отъ сщия законъ, а именно:

- 1) София—Драгоманъ—Калотини;
 - 2) София—Петроханъ—Берковица—Фердинандъ—Ломъ;
 - 3) София—Чурекъ—Ботевградъ—Ябланица—Малка Бръстница—Български-изворъ—Соколово—Ловечъ—Севлиево—Търново—Омортагъ—Ментишево—Преславъ—Шуменъ—Нови-Пазаръ—Вѣтрини—Новградъ—Варна;
 - 4) София—Саранци—Златица—Пирдопъ—Клисурса—Карлово—Калоферъ—Казанлъкъ—Твърдица—Сливенъ—Карнобатъ—Айтосъ—Бургасъ;
 - 5) София—Ихтиманъ—ж. п. станция Костенецъ-бана—Пазарджикъ—Пловдивъ—Хасково—Харманли—Свиленградъ;
 - 6) София—Княжево—Църква—Студена—Дупница—Г. Джумая—Кулата;
 - 7) Пловдивъ—Асеновградъ—Хвойна—Чепеларе—Устово—Райково—Рудоземъ—съ клоъ за Смолянъ;
 - 8) Русе—Бѣла—Търново—Дръново—Габрово—Св. Никола—Казанлъкъ—Ст. Загора—ж. п. станция Раковски—Хасково—Кърджалий—Момчилградъ—Маказа;
 - 9) (София)—Ботевградъ—Мездра—Враца—Вършецъ—Берковица—Фердинандъ—Сръбдогивъ—Бѣлоградчикъ—Видинъ;
 - 10) (София)—Ябланица—Луковитъ—Телишъ—Плѣвенъ—Българене—Бѣла-Русе;
 - 11) Русе—Разградъ—Шуменъ;
 - 12) Варна—Дюлево—Бургасъ;
 - 13) Варна—Изворово—Любенъ Каравеловъ;
 - 14) Пазарджикъ—Вѣтринъ долъ—Лъджене—Юндола—Якоруда—Разлогъ—Банско—Неврокопъ—Садово;
 - 15) (София)—Перникъ—Радомиръ—Кюстендилъ—Гюешево;
 - 16) Омортагъ—Котелъ—Зимница—Ямболъ—Елхово—М. Шарково—Странджа;
 - 17) София—Самоковъ—Чамъ-кория—Радуилъ—ж. п. станция Костенецъ-бана—с. Костенецъ-бана—Костенецъ;
 - 18) Пловдивъ—Каюяново—Хисаря-бана—Карлово—Кърнаре—Троянъ—Ловечъ—Плѣвенъ;
 - 19) София—Драгалевци;
 - 20) (София—Княжево)—за Бояна;
 - 21) (София—Княжево)—за Овча Купелъ;
 - 22) София—Банка—Суходолъ—Горна-бана—Княжево—Бояна—Драгалевци;
 - 23) (София—Княжево)—за Горна-бана;
 - 24) Троянъ—Троянски манастиръ;
 - 25) Варна—Евксиноградъ—Детски Санаториумъ—мѣстността „Узунъ-кумъ“;
 - 26) (Калоферъ—Казанлъкъ) за Павелъ бана;
 - 27) (Казанлъкъ—Ст. Загора)—за Паничаревски бани;
 - 28) (Айтосъ—Бургасъ)—за Бургаскитъ бани;
 - 29) Лъджене—Каменица;
 - 30) Търново—Елена—Ст. рѣка—Сливенъ;
 - 31) Бѣлово—Юндола;
 - 32) Дупница—Самоковъ;
 - 33) Пазарджикъ—Пещера—Батакъ—Доспатъ—Буйново.
2. Довършване на започнатитъ ж. п. линии, изброени въ подробната таблица къмъ законопроекта, за да може

да се предадатъ по възможностъ по-скоро въ експлоатация, както и за да се направятъ нѣкои допълнителни съоръжения (товарни рампи, удвояване на линии и др.) на сега съществуващитъ ж. п. линии, за да се увеличи тѣхната превозоспособностъ — 260.000.000 л.

3. Довършване започнатитъ строежи по брѣга на р. Дунавъ, както и за нсви строителни работи по сщия брѣгъ; за направа корекция на рѣкитѣ, кждето се намиратъ поважнитъ и по-голѣми съоръжения за новитъ ж. п. линии и пѣтища — 20.000.000 л.

Като имате предвидъ горното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и приемете представения ви тукъ законопроектъ.

Гр. София, априлъ 1939 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година въ размър на 510.000.000 л.

Членъ 1. Разрешава се извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година въ размър на 510.000.000 л., който се разпредѣля по параграфи съгласно съ приложената подробна таблица.

Членъ 2. Разходите по тоя извънреденъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ съ постѣпленията отъ заема, сключенъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, възъ основа на закона обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой . . . отъ 1939 г.

ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за разходите по извънредния бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година

§	Наименование на разходите	Искать се кредити Л Е В А
Часть I. Пѣтища		
1.	Купуване, поддържане и превозъ на: валяци, специални машини, машини за изпитване на строителни материали, сонди, помпи, инструменти и сѣчва	6.000.000
2.	Горивни, смазочни и други консумативни материали за валяцитъ и другитъ машини и уреди	3.700.000
3.	Направа, поправка и поддържане на пѣтищата, мостоветъ, кантонерскитъ домове и другитъ съоръжения; изплащане предприятия съ сключени договори презъ настоящата и минали години:	
	А. За пѣтищата, изброени въ програмата, предметъ на чл. 10 отъ наредбата-законъ за пѣтищата . . .	162.800.000
	Б. За останалитъ пѣтища, съгласно съ чл. 9 отъ сщата наредба-законъ . . .	57.000.000
	Всичко по часть I . . .	230.000.000
Часть II. Нови ж. п. линии		
4.	Проучване и направа нови и довършване строящи се ж.-п. линии и жилища при гаритъ за ж.-п. служители:	
	а) Радомиръ—Дупница, Горна-Джумая—Изворитъ—Крупникъ	34.500.000
	б) Софийска околорѣсна	3.000.000
	в) тѣснопѣтна 76 см. Сараньово—Неврокопъ	3.000.000
	г) Шуменъ—Карнобатъ	130.000.000
	д) Сопотъ—Калоферъ—Казанлъкъ . . .	5.000.000
	е) Царъ Крумъ—Преславъ—Върбица . .	500.000
	ж) Долень-чишликъ—Старо-Орѣхово . .	500.000
	з) Бургасъ—Поморие	1.500.000
5.	Направа рампи, втори и обиколни линии по съществуващитъ ж. п. линии	10.000.000
6.	Изплащане отчуждени имоти за постройка нови ж.-п. линии	1.000.000
7.	Разходи по сключени бюджетни упражнения (вижъ приложената таблица)	71.000.000
	Всичко по часть II . . .	260.000.000

Част III. Водни строежи

В. Проучване и направа на: диги, язовири, баражи, силдобивни централи и строежени, прокопаване на канали и корекции на рѣки, както и изплащане на предприятия съ сключени договори презъ настоящата и минали години:	
а) напоявана на Неврокопското поле . . .	4.000.000
б) отводняване на Карнобатската низина . .	4.600.000
в) отводняване на Видинската низина . . .	1.500.000
г) отводняване на Свищовско—Бѣленската низина	4.000.000
д) корекция на р. Чая	2.700.000
е) отводняване на Островското блато . . .	2.100.000
ж) довършване строежа на Борилската дига	1.100.000
Всичко по част III	20.000.000

ТАБЛИЦА

към § 7 — разходи по сключени бюджетни упражнения

а) за доставени 66 броя стрелки и резервни части за тях	7.000.000
б) за доставени 100 тона волманови соли . .	8.000.000
в) за доставени релси и дребни ж.-п. материали	56.000.000
Всичко	71.000.000

Председателстващъ Георги Марковъ: По докладвания законопроектъ е записанъ на първо мѣсто народниятъ представител г-нъ Екимъ Екимовъ.

Имате думата, г-нъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Имахъ възможностъ вече по представения ни законопроектъ да взема думата и да застъпя доста обширно становището си по него. Нѣмамъ за целъ днесъ да отнемамъ вашето време. Искамъ да спра вниманието ви само върху строежитъ по дѣсния брѣгъ на р. Дунавъ, по нашия брѣгъ.

Рѣка Дунавъ отъ Видинъ до Русе съ много голѣмъ устремъ граби отъ нашия брѣгъ и прави наноси на румѣнския брѣгъ. Стремешътъ на рѣката е постоянно да кжса части отъ нашата земя и да ги отнася къмъ румѣнския брѣгъ. Вследствие на това ние сме изгубили стотици хиляди декари земя. Така изгубихме срещу Видинъ, изгубихме и срещу Свищовъ острови, съ грамадни площи, задесени добре, два отъ които мимаха въ румѣнската територия. Помеже не се обръща отъ наша страна голѣмо внимание за коригиране течението на рѣка Дунавъ, на нейния талвегъ, тя грози въ близки години да откъсне нови части отъ тѣлото на нашата страна. При досега предприетитъ строежи не се е отдавало голѣмо внимание за спиране на тоя процесъ. Качели ние се задоволяваме само да констатираме фактитъ на изгубване на територия, на изгубване на скъпи мѣста по течението на р. Дунавъ.

Уважаеми г-да народни представители! Напоследъкъ чета въ в. „Зора“ едно доста компетентно мнение на единъ господинъ, когото нѣмамъ честта да познавамъ, който казва дословно така: (Чете)

„Всѣки, който мисли, че Дунавъ представлява ненарушима преграда, като естествена граница на Царство България, се маме, защото не взема въ съображение геологичнитъ закони, на които е подчинена всѣка рѣка. Единствена България претърпява отъ р. Дунавъ естествена, дори и изкуствена уязвимостъ на своята територия, както ще се появи по-нататкъ. Ако имате възможностъ, това лѣто направете една разходка съ параходъ отъ Русе до Видинъ. При нарочно наблюдение ще забележите нѣща, които ще докажатъ печалния фактъ, че Дунавъ отъ нашия брѣгъ дава видъ на занемарена рѣка. Височината на българския брѣгъ има, за съжаление, този недостатъкъ, че течението на голѣмата рѣка дава хронически напъни съ постоянната си сила въ нашия брѣгъ, като го руши и разбива ежеминутно, за да го занесе въ форма на наносъ или на островъ отвъдъ талвега на рѣката. Иначе какъ бихте си обяснили многобройнитъ острови, на които ние ниемае право само на блажено съзерцание и нищо друго, докато тѣ изобилствуватъ съ насища вървѣтъ богати гори! Почти всички острови не принадлежатъ на България и ние не проявяваме никакъвъ интересъ къмъ тяхъ, защото, може би ние сме станали пословични въ единодушното намѣрение да спазваме установенитъ отъ наложената ни международна политика закони. Липсата на корекционна подпорна стена“ — това дебело подчертавамъ — „каккато трѣбваше да се направи още въ първитъ дни на освобождението ни по нашия брѣгъ, би насърчила която и да е наша северна съседка къмъ

по-силна дѣла, а именно къмъ изкуствено разрушаване на нашия брѣгъ, което изглежда е и вече направено чрезъ нарочно потапяне на стари и негодни писмове, издѣлани съ камъни по дѣлата частъ на течението на рѣката къмъ нашия брѣгъ и систематически да го руши“ и т. н.

Господинътъ изказва опасение, че при наличността на една такава незаинтересуваностъ отъ наша страна къмъ разрушителното влияние на рѣката върху нашия брѣгъ, ние ще дойдемъ може би въ скоро време до това да видимъ наши мѣста, които сѣ далечъ отъ Дунава сега, да станатъ пристанища на Дунава.

Уважаеми г-да народни представители! Островитъ по Дунава сѣ едно голѣмо богатство за българското национално стопанство. Тѣ сѣ една великолепа стратегия на нашата граница. Достатъчно е да спра вашето внимание само върху единъ пунктъ, само върху единъ районъ, за да се убедите въ правотата на моитъ сѣждения. Низината между Никополъ и Свищовъ, която включва въ себе си една площъ отъ около 160 хиляди декара, се отдѣля посредствомъ единъ рѣкавъ — забележете добре — на Дунава отъ още най-малко 100 хиляди декара острови, на северъ отъ които минава талвегътъ на рѣката, който служи за граница между насъ и съседната намъ държава. Отъ съседитъ се работи извънредно много, за да се коригира талвегътъ, да дойде той колкото се може по-близко къмъ нашата територия, и по тоя начинъ тия острови да минатъ въ тѣхно владение. Но тукъ нѣма да се спре. Дунавътъ ще насочи своето течение срещу нашия високъ брѣгъ и ние сме подъ угрозата да изгубимъ само въ този районъ до 250 хиляди декара площъ. Но какво представляватъ тѣ? Освенъ поради своята стопанска стойностъ — съ което азъ имамъ вече възможностъ да ви занимамъ — въ дѣйстви време тѣ сѣ една сериозна приделна точка на северния ни съседъ и по своето стратегическо значение.

Азъ ще си позволя да поставя на ваше внимание картата на тая низина, за да ви утѣри въ правотата на моитъ мисли. Още въ 1928 г., когато за пръвъ пътъ се е поставилъ у насъ въпросътъ за планомерно коригиране на рѣка Дунавъ, създаденъ е билъ единъ планъ, по силата на който низината между Никополъ и Свищовъ, включваща въ себе си 160 хиляди декара, се огранчава съ една дига отъ 33 километра и по този начинъ автоматически се тласка коритото на рѣка Дунавъ на северъ. По тоя начинъ изкуствено се запазва за дълги години талвегътъ на рѣката да бѣде тамъ, където е и сега. За голѣмо съжаление, отъ 1928 г. дъ днесъ не е предприето абсолютно нищо за построяването на тази дига. Забележете добре, че въ единъ районъ, презъ време на войната си дадохъ сражение части отъ съглашенската флота и флотата на централнитъ сили. Въ тия канали срещу Бѣлени бѣше базата на австрийскитъ монитори. Е, добре, ако не вземемъ мѣрки да построимъ диги, за да запазимъ низинитъ около Дунава, ние ще изгубимъ възможността да имаме една такава стратегическа база.

Азъ поставямъ на вашето внимание картата на този районъ, която показва талвега на рѣката. (Показва една карта) Тукъ е границата на низината. Ако ние не вземемъ мѣрки да построимъ този насипъ, посредствомъ който да тласнемъ рѣката къмъ нейното естествено корито, тя ще клопи да мене по този пътъ (Сочи картата) и тази грамадна площъ отъ гори и пасища, които освенъ своята стопанска стойностъ, иматъ и стратегическа за нашия брѣгъ, ние ще изгубимъ отъ наше национално владение, тъй както въ миналото, казахъ ви преди малко, срещу Свищовъ и срещу Видинъ ние сме изгубили маса територия. Ние днесъ трѣбва да устремимъ погледъ въ запазване на нашата териториална цѣлостъ и ще трѣбва да направимъ максимални усилия за изграждането на тия диги, които ще ни дадатъ възможностъ да запазимъ нашата територия.

Уважаеми г-да народни представители! Строежътъ, който се предвижда въ предложения законопроектъ, включва въ себе си две поддѣления: едно — низината Бѣлени—Свищовъ и другото — Бѣлени—Никополъ. Първата низина ще бѣде заградена отъ водитъ на Дунава съ 16 километра и 713 метра дига, а втората ще бѣде заградена съ 17 километра и 14 метра дига. За първата дига ще трѣбва груба землена работа — такава, върху която ще можемъ да ангажираме хиляди български работници, да работятъ щастливо подъ хлопота на националния флагъ, вмѣсто да търсимъ за тѣхъ работа въ чужди територии, въ чужди земи — груба землена работа около 1.238.000 куб. м., а втората — около 2.167.000 куб. м.

Покрай стратегическата стойностъ, тия мѣста иматъ и голѣма стопанска стойностъ, която имамъ вече възможностъ тукъ предъ васъ да изложа. Тия низини сѣ много плодородни — плодородие, което, поставено на преценка, като че ли не може на пръвъ погледъ да бѣде повѣрвано, а то

е фактът. Тъй дават на българското стопанство около 400 кгр. пшеница на декаръ, № 159, на проф. Иванъ Ивановъ; тѣ даватъ около 330 кгр. ечемикъ на декаръ, около 2000 кгр. домати, безъ да бждатъ тѣ ползвани, безъ да бждатъ правени никакви разходи за оросването имъ, защото тодпочвената вода е на 30—50 см. и растенията се подхранватъ съ влага, благодарение на шуплестата почва. Всичко това говори въ защита на становището, че е нужно отводняване на низината.

Но този въпросъ има и друга страна — здравната. Около тази низина, като помнете отъ Никополъ и стигнете до Свищовъ, се включва едно население, въ съседните села и два града, около 70.000 души, които са изложени въжати на мазария. Направете анкета въ околните на низината села и вие ще констатира въ всѣко село стотици случаи на заболяване ежегодно отъ малария, съ извънредно тежки последици.

Е добре, г-да, при наличността на тия тѣй важни за насъ аргументи, първо, стратегическото значение, второ, стопанското значение и, трето, здравното значение, което има отводняването на тия низини, би ли било редно чрезъ единъ законъ, съ който ние отдаваме толкова много внимание на строежите у насъ, при една сума отъ 510 милиона лева, да отдѣлимъ въ единъ параграфъ само 4 милиона лева? Азъ че си позволя да ви кажа, че досега само за предпазни мѣрки по отношение малариата и отъ фонда „Обществено подпомагане“ при Министерството на вътрешнитъ работи, за изхранване на местното население, защото то бедствува, когато дойдатъ високитъ води на Дунава и заливатъ неговитъ ниви и полета, са дадени много повече милиони, отколкото са предвидени въ настоящия бюджетно-проектъ. И, най-после, днесъ, въ това време на бързъ строежъ, не трѣбва ли ние да обърнемъ по-големо внимание, да дадемъ по-голяма стойностъ на тия обекти, за да предпазимъ населението тамъ, както отъ малария, така и отъ гладъ, а на българската държава да дадемъ една здрава, една сигурна, една постоянна, неуязвима северна граница — всички тѣ благоприятни условия, които рѣката ни носи? Азъ не се съмнявамъ, че уважаемитъ колеги г-да народни представители ще преценятъ това много добре и веднажъ заинаги настоящиятъ Парламентъ ще се справи съ тѣй належащитъ строежи, съ тѣй належащата работа по коригиране на рѣка Дунавъ. Такава строежъ ние имаме при Свищовъ, имаме отпочнати при Видинъ, имаме отпочнати при Ботифъ, имаме отпочнати въ Кара-бозаката низина. Ние имаме реализирани вече строежи въ Вардимъ—Новградската низина. Последниятъ за насъ са достатъчно указания, че ние наистина сме въ единъ резултатенъ строежъ; единъ строежъ, които връщатъ десеторно даденото за тѣхъ; единъ строежъ, въ които вложениятъ държавни срдства се най-рационално оползотворяватъ. Отводняването на Вардимъ—Новградската низина, по усетието на р. Янтра, което заинаги държавни срдства около 35 милиона лева, само миналата година даде чистъ приходъ на Министерството на земеделието и на частнитъ имоти около 8 милиона лева. Е добре, г-да, ние ли по-резултатенъ строежъ отъ този, когато една трета отъ вложени разходи въ разстояние само на една година се връща като чистъ приходъ? Има ли по-резултатенъ обектъ за единъ заемъ на Дирекцията на строежите, какъвто ние ще гласуваме, отъ този — отводняването на низини, което ще го върне въ най-кратко време тамъ, отъ кждето е взето? Азъ не се съмнявамъ, че ние въ това направление ще имаме своята добра, преценка, ще отсѣлимъ добре. По такъвъ начинъ ние ще коригираме брѣга на рѣка Дунавъ — брѣгъ, който, вследствие естествени наклонъ на рѣката, е изложенъ на едно рушене, на откъсване на живи части отъ нашето тѣло — за да направимъ северната граница на нашето Отечество една здрава граница, една граница съ здраво население физически, съ едно население благоденстващо; една граница, задъ която ще живѣе една благоденстваща и просперираща България. (Ръкоплѣскания отъ дясно и отъ центъра)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Йорданъ Русевъ.

Йорданъ Русевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Общо желание на всички ни е, колкото се може по-скоро да бжде приетъ отъ Камарата настоящиятъ законо-проектъ, защото, както казахъ и говорихъ преди мене, огромни групи безработни чакатъ по българскитъ пѣтици и новостроящитъ се ж. п. линии, за да получатъ парче хлѣбъ презъ настѣпващата пролѣтъ, която се очертава не твърде благоприятна за българскитъ работници и селяни. Азъ съмъ длъженъ да заявя още сега предъ уважаемото народно представителство, че колкото и да се бърза съ

този законопроектъ, въ срдата на българския Парламентъ, отъ свикването му и до днесъ все още бунува онай надмннала се-стихия срещу създадената нѣколко дена преди свикването на Парламента Дирекция на строежите. Остава откритъ и вториятъ въпросъ — въпросътъ за срдствата. Следователно, ние се намираме предъ два принципни въпроси: единиятъ е за самата институция, наречена Дирекция на строежите, която обединява отдѣлни технически служби отъ нѣколко министерства, а вториятъ е за срдствата. Когато ще разглеждаме тѣзи два въпроса, ние сме длъжни да бждемъ обективни и справедливи и да дадемъ онова, което трѣбва да се даде, а да отречемъ онова, което нееднократно е било отричано отъ трибуната на настоящето XXIV обикновено Народно събрание, за да бжде веднажъ завинаги заличенъ спорътъ по тѣзи въпроси между Парламента и правителството и да настане успокоение въ самия Парламентъ.

Нѣма народенъ представителъ въ настоящата Камара, който да отрече важността и необходимостта отъ постройката на ж. п. линии и пѣтица, за които се иска сега кредитъ. Но същевременно народното представителство, особено отъ опозицията, е заявявало не веднажъ отъ трибуната на Парламента, че всички тѣзи искани кредити можеха и трѣбваше да бждатъ дадени даже и като извънредни кредити и да минатъ по бюджета на респективнитъ министерства. Нашата борба въ това отношение ние ще я продължимъ до край. Ние водимъ принципа борба, и молимъ правителството и уважаемото народно представителство, особено това отъ болшинството, да разбере сжтината на борбата, която ние водимъ и която нѣма да спремъ.

Г-да народни представители! Разсъждавайки така, азъ съмъ длъженъ да изнеса предъ народното представителство единъ голѣмъ общественъ въпросъ — въпросътъ за доставката на гредернитъ машини, по който на времето народниятъ представителъ г-нъ Димитъръ Савовъ така безжалостно, както нѣкои казаха, атакува г-нъ Ганевъ и по който бившиятъ министъръ г-нъ Ганевъ съ единъ високъ апломбъ излъже предъ Камарата да се защити и да докаже, че нѣма нищо вѣрно въ твърденията на г-нъ Савовъ по цената на доставенитъ гредерни машини. И ние, Парламентътъ, народното представителство, останаме по срдата, ако мога така да се изрази. На едната страна бѣше тезата на г-нъ Савовъ, който твърдѣше, че гредернитъ машини били доставени по 1.200.000 л., на другата страна бѣше тезата на бившия министъръ г-нъ Ганевъ, който въ Парламента заяви, че машинитъ са доставени по 720.500 л., а на другия денъ, когато бѣ публикувана неговата речъ въ официоза на правителството, ние видѣхме, че цената е 660.000 л., съвсемъ различна отъ тази, която каза г-нъ министърътъ тукъ и която е отбелязана въ стенографския протоколъ. Значи, като сравнимъ цената, която г-нъ министърътъ съобщилъ въ Народното събрание и която е записана въ стенографския протоколъ, и цената, която е съобщена въ в. „Днесъ“, явява се една разлика отъ 60.000 л. Кжде е истината?

Димитъръ Марчевъ: Първитъ две машини са доставени по 720.000 л., а следващитъ две — по 660.000 л.

Йорданъ Русевъ: Бждете спокоенъ, г-нъ Марчевъ, ще бжда последователенъ. Азъ съмъ длъженъ да обърна вниманието на народното представителство върху единъ фактъ, който за нѣкой отъ васъ може да е много дребенъ, но за мене е важенъ. Г-нъ министърътъ заявява отъ трибуната на Народното събрание — ето неговата стенограма: „Прави се редовенъ търгъ и се оксерира съ тайно малонадаване при участieto на три фирми“. Г-нъ министърътъ или — както се научихъ по-после — единъ отъ началнитъ на отдѣления, занерква „тайно малонадаване“. Защо е направено това?

Недѣлко Атамасовъ: Излъгалъ Парламента!

Йорданъ Русевъ: Защо казва предъ Парламента едно, а коригира стенограмата си, за да бжде публикувана речта му по-късно въ дневникитъ на Народното събрание съ другъ текстъ — оставямъ на васъ, г-да народни представители, да сждате. Азъ заявявамъ, че ще бжда обективенъ и справедливъ предъ васъ. Заявявамъ ви, че споредъ сведенията, които имамъ отъ бюджетноконтролното отдѣление на самото министерство, цената на гредернитъ машини — гредерътъ и тракторътъ заедно — не е 720.500 л., а е 660.000 л. Може г-нъ министърътъ да е сбъркалъ — вие сами ще сждате.

Ето и другъ единъ особенъ фактъ, г-да народни представители, който ние сами го прецете. Въ „Държавенъ

вестник", брой 65, от 25 март 1937 г., се обявява търг за доставка на 8 гредерни машини и е изчислена приблизителната стойност на доставката 5.250.000 л.

Иванъ Златаровъ: Тоя въпрос е свършен отдавна.

Йорданъ Русевъ: Да, свършенъ е, но, моля ви се, почкайте и ще видите, къде е истината по цената на гредерните машини. Произвежда се търг на 24 април 1937 г. и доставката се възлага за 5.280.000 л., с една разлика само от 30.000 л. въ повече. Какъ така пъкъ можаха да изчислят стойността с толкова малка разлика!

Г-да народни представители! На 9 февруарий 1937 г. се произвежда търг съ тайно малонадаване въ Министерството на благоустройството. Тържната комисия свиква фирмите, които искат да доставят гредерни машини при тайно малонадаване. При отваряне на офертите се оказва, че г-нъ Пулиевъ, който по-после взема търга, оферира гредерните машини по 761.635 л.; г-нъ Алисъ Чалмерсъ оферира по 662.940 л., а Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации оферира по 615.000 л. Значи, разликата от офертата на г-нъ Пулиевъ 761 хиляди лева до най-малката оферта на Общия съюзъ на земеделските кооперации — 615 хиляди лева, е 146 хиляди лева.

Стефанъ Цановъ: Шомъ е кооперативна, тя не се смѣта!

Йорданъ Русевъ: Веднага следъ като се отварят офертите, настава едно смущение, особено у конкурента г-нъ Пулиевъ. И азъ не можахъ да установя, по какви линии се идва до едно решение на Министерския съветъ, съ което се премахва тайното малонадаване и се минава къмъ чл. 120а отъ закона за б. о. п. — доставка по доброволно споразумение. Презъ смѣщото време, отъ 20 февруарий 1937 г. до 9 април с. г., се води една страшна борба ли да кажа, преписка, приказки и т. н.

Иванъ Калъчевъ: Бутаница.

Йорданъ Русевъ: ... бутаница отъ страна на г-нъ Пулиевъ, и особено отъ страна на техническата комисия, която е извикана въ помощъ на комисията по произвеждане на търга, за да наложи своето компетентно техническо мнение! За да бъде ударенъ Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации и другата конкурентна фирма, цените на които впоследствие сж почти еднакви, идва се до една мистификация, както мога да кажа, защото и азъ горе-долу разбирамъ отъ технически въпроси, та да бъде възложенъ търгътъ именно на г-нъ Пулиевъ по 660.000 л. едната машина, а не на Общия съюзъ на земеделските кооперации по 559.000 л., както официално се изнасятъ данните въ протокола. Къде е мистификацията? Мистификацията е тамъ, че г-нъ Пулиевъ прибѣгва съ едно изложение до комисията, която ще произведе търга, а не до техническата комисия, мнението на която е мѣрдовавно, за да доказва, че тракторътъ ДТ-40 отъ голѣмата американска фирма „Интернационалъ Харверстеръ Компани“ е билъ много лошъ — не искамъ да цитирамъ изложението и писмата му. Ето ги, г-да народни представители, всички писма сж тукъ, но нѣма да ви ги чета, за да бъде кратъкъ. Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации се оплаква на фабриката, която изпраща своя инспекторъ-инженеръ отъ Букурещъ, г-нъ Никола Ницовъ. Общиятъ съюзъ пише на тържната комисия: „Научаваме се, че фирмата Пулиевъ и с-не, нашъ конкурентъ въ търга, произведенъ на 20 м. м. — на 20 февруарий — за доставка на 8 гредерни гарнитури е депозирала въ почитаемата тържна комисия едно изложение, въ което е съобщила нѣкои данни за нашите трактори Интернационалъ ДТ-40 по начинъ, че да бъдатъ подценени“. Тръгвайки по пътя на подценяването, комисията, която произвежда търга, взема поза и казва: „Ние сме длъжни да доставимъ по-скѣпо, но да е по-хубаво“. Че откъде-накъде се дойде до такова заключение, че тракторитъ на г-нъ Пулиевъ технически сж по-добре издържани отъ тракторитъ на „Интернационалъ Харверстеръ Компани“? Защо техническата комисия не направи изпитание? Азъ си спомнямъ въ миналото, когато ще се купува единъ тракторъ, всички фирми вносители на трактори въ България излизаха на опитното поле — и азъ лично съмъ ходилъ задъ Захарната фабрика и другде — за да се състезаватъ кой тракторъ гори най-малко гориво, кой тракторъ оре най-дълбока оранъ, каква километрическа бързина развива на теглича, на шайбата и т. н. Защо не се прибѣгна до една такава конкуренция, до едно такова състезание, за да бъде установено, че действително гредерните трактори на г-нъ Пулиевъ сж най-издържанитъ, най-икономичнитъ и т. н.? Ето кое е решаващъ факторъ да купимъ нѣщо по-скѣпо, но по-хубаво.

Но, г-да народни представители, какво следва по-нататъкъ? На 9 април 1937 г. се произвежда новиятъ търгъ. Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации, паралелно съ г-нъ Пулиевъ и другата фирма, оферира за 8 гредерни гарнитури за постройка и поправка на пѣтица, състоящи се всѣка отъ: жгсениченъ тракторъ, дизелъ-модель ДТ-40 отъ американската фабрика „Интернационалъ Харверстеръ Компани“, съ неговитъ принадлежности и т. н. по 624.000 л.; втора алтернатива — по 606.000 л. и трета алтернатива — по 610.000 л. На 13 април с. г. сж добавка къмъ своята оферта тѣ заявяватъ, че сж готови да доставятъ по 559.000 л. една гарнитура, по 563.000 л. втора гарнитура. По-нататъкъ следва още едно намаление и Съюзътъ казва: „Въ допълнение на направенитъ отъ Съюза оферти за доставка на 8 гредерни гарнитури и на основание на сведенията, които получихме отъ самата комисия — че въпросната доставка се освобождава отъ всички данѣци, гербъ, такси и врѣхнини — ние намаляваме отъ цената на всѣка гредерна гарнитура по лева 19.350“.

По-нататъкъ иде последната оферта на Общия съюзъ отъ 24 април, когато вече става и възлагането на доставката: „Въ изпълнение искането на комисията по спазяването на 8 гредерни гарнитури, да дадемъ отдѣлно цени за трактора и гредеритъ, и следъ като се спаднатъ намаленията, които вече направихме, посочваме следните цени: първа алтернатива — въ брой и въ почекъ, понеже изплащането става 70% въ брой и 30% въ бонозе: тракторъ ДТ-40 и гредеръ „Адамсъ“ № 104 — 589.000 л.; втора алтернатива: тракторъ ДТ-40 и гредеръ „Аустинъ“ № 10 — 571.000 л.; трета алтернатива: тракторъ ДТ-40 и гредеръ „Галионъ“ № 110 — 524.000 л.“

Г-да народни представители! Въпрѣки всички тѣзи доводи, почитаемата комисия възлага търга на г-нъ Пулиевъ и г-нъ Робевъ. Кой е този Робевъ, азъ не го познавамъ.

Минчо Драндаревски: Робевъ ли — да не е Йосифъ Робевъ?

Йорданъ Русевъ: Не е Йосифъ Робевъ.

Това, което е най-сжщественото, то е, каква е разликата между цената, която се предлага и оная, по която се възлага доставката и съ колко е ошетенъ българската държавна хазна за смѣтка на голѣмитъ технически преимущества, които иматъ машинитъ, които предлага фирмата Пулиевъ предъ другитъ. Доставката се възлага на г-нъ Пулиевъ за 5.280.000 л. Цената на първата група, която предлага Общиятъ съюзъ, е 4.719.000 л., на втората група — 4.573.200 л. и на третата група — 4.197.200 л., или сж една разлика за първата група 561.000 л., за втората група — 706.800 л. и за третата група — 1.083.800 л.

Г-да народни представители! Всичко това мене ме озадачава. Но покрай всичко това върви и една друга работа, която е сжщо така сжществена. Къмъ горните цени трѣбва да се прибавятъ и резервните части къмъ машинитъ, купени отъ самото министерство. За самитъ гредери и трактори сж купени резервни части за 389.060 л. и за 100.000 л. специални части за самия гредеръ за окопно-шанцова работа, или общо резервни части сж купени за 489.060 л. за 8-тѣ гредерни машини, или за всѣка една гредерна машина сж дадени още по 61.000 л. Като прибавимъ къмъ цената, по която сж купени, споредъ официалния протоколъ, 660.000 л. гредерните машини, сумата 61.000 л. за резервните части, излиза, че всѣка една машина струва 721.000 л.

Жико Струнджевъ: А не е 1.200.000 л., както казваше Савовъ!

Йорданъ Русевъ: Азъ не приказвамъ за 1.200.000 л. Азъ казвамъ какви сж даннитъ. Не ме интересува кой какво е приказвалъ!

Въ сжщото време Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации предлага, ако се възложи търгътъ върху него, да държи за 70.80 хиляди лева резервни части въ своя машиненъ складъ. Следователно, Министерството на благоустройството нѣмаше да бъде принудено предварително да купува резервни части, а когато на техника, който обслужва самитъ гредери, стане нужда отъ резервни части, ще отиде въ склада на Съюза и ще купи за колкото лева е нужно части, каквито му трѣбватъ.

Г-да народни представители! Казвамъ ви всичко това, за да възстановя една истина по шумния въпросъ за доставката на гредерни машини. Азъ не измислямъ никакви цифри. Самитъ оферти, които се намиратъ къмъ протоколитъ на тържната комисия, говорятъ това. Явно е, че тържната комисия е била повлияна или, както отъ дълги години при всички управления въ България се твърди, че често пѣти министритъ сж бивали повлиявани отъ фактори въ самитъ министерства, и сж се чудили какъ трѣбва да отгонарятъ. Ние не можемъ да обвинимъ факторитъ въ самото мини-

стерство или да търсим караконджовци или друго въ Министерството на благоустройството. Ние държимъ респективния министър, особено следъ 19 май, въ времето на компетентността, когато вече нѣма дѣдо Георги Йордановъ министъръ на благоустройството, а имаме единъ инженеръ, шефъ на Министерството на благоустройството. Не е простено на него, който е специалистъ, да позволи на отѣдни лица или на техническата комисия, да повлияятъ на тържната комисия, безъ да сж доказали преимуществото на дадени машини на конкурентъ въ търга, да бжде предпочетена една фирма и ошетена българската хазна съ срѣдно къмъ 700 хиляди лева за тритъ гарнитури, които е трѣбвало да бждатъ доставени. Кого да държимъ отговоренъ? Г-да инженеритъ ли? Министърътъ може да се съветва и съ други инженери специалисти въ България. Въ България, слава Богу, има инженери специалисти, има ж. п. тракция, има и свободни техники. Ако се търсѣше истината, тя можеше да се намѣри. Но понеже не е търсена истината, азъ решихъ въ този двубой, понеже бѣхме останали въ едно неведение, да възстановя истината по доставките на тѣзи гредерни машини предъ васъ и сами по-нататъкъ да си правите коментарии. И когато ние сме противници на Дирекцията на строежитъ, ние имаме голѣмото основание да се съмняваме въ всичките нейни строежи и доставки и да пледираме и да настояваме не само днесъ, а и утре, да бждатъ прехвърлени къмъ Министерството на земедѣлието, на желѣзницитъ и на Министерството на благоустройството съответните отѣли. Защото, г-да народни представители, тогазъ нѣма да бждатъ допустнати тия нѣща. Но има и второ нѣщо.

Съ създаването на Дирекцията на строежитъ се идва до едно групиране на самитъ предприятия. Ние виждаме колко бавно, но сигурно се елиминиратъ, особено по голѣмитъ доставки, малките конкуренти. Защото за една доставка, която възлиза на 10-20-50 милиона лева, не може да се яви единъ предприемачъ съ 500-600 хиляди лева капиталъ, както бѣше досега. Групирането на предприятията въ едно създава монополъ само на по-едритъ, или на картелиралитъ се предприемачи, които винаги взематъ предприятията надъ девиза — както стана при самитъ доставки на гредерни машини отъ министерството — съ 5.07 надъ девиза.

Г-да народни представители! Всичко това го говоря, защото веднага следъ като бѣ бламиранъ по фактически и формални причини г-нъ министърътъ на благоустройството, една мѣла плѣзна всрѣдъ депутатитъ. Тукъ разни незнайни герои изъ кулоаритъ на Народното събрание казваха: „Нѣма ли кой да тури ключъ на Парламента?“

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Русевъ!

Йорданъ Русевъ: Азъ съмъ го чулъ лично, не искамъ да споменавамъ имена. Сжщо така чухъ народни представители, които за лицепритие, или не знамъ защо, безъ да държатъ смѣтка за конституцията и довѣрието на народа, казваха...

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, г-нъ Русевъ!

Йорданъ Русевъ: ... съ едно лекомислие: ще си дадемъ оставката. Защо ще си дадатъ оставката?

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Йорданъ Русевъ: Защото се изказва недовѣрие на единъ министъръ ли? Задачата на Парламента е да контролира действията на всѣки отѣленъ министъръ и цѣлата политика на правителството. Задачата на Парламента, задачата на депутата не е да абдикира отъ своята свещена клетва, която е положилъ тукъ, а да я пази ревностно и да я изпълнява. И ония, които мѣлвѣха и шушукаха, нека да не слушатъ насъ, нека прочетатъ една резолюция на федерираното запасно войнство, взета въ Пловдивъ, която ги полѣ съ студенъ душъ и въ която се казва, че тѣ адмириратъ Парламента, особено днешния, който съ една вещина и справедливостъ изпълнява своя дългъ.

Г-да народни представители! Следъ малко ще се явятъ тия сжщитъ герои — 58 души сж подписали. Защо?

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Русевъ! Ние критикуваме действията на народнитъ представители. Недейте подценява Парламента.

Йорданъ Русевъ: Не говоря противъ Парламента, азъ критикувамъ една група въ Парламента, която се шири изъ кафенетата и се проявява тукъ. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се!

Йорданъ Русевъ: Ние сме длъжни да стоимъ като стражи, да пазимъ Парламента срещу ония, които искатъ да го рушатъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Ние можете да критикувате народнитъ представители отъ трибуната. Парламентътъ е издигнатъ достатъчно и всѣки народенъ представител е свободенъ да каже своето мнение. Ние ще говорите по предмета и евентуално можете да критикувате, ако сте недоволенъ отъ министъра. Нѣма да говорите за народни представители. Отъ къде да знаемъ ние, дали това, което сте чули, е истина? Така се подценява Парламентътъ. Моля, пазете реда!

Стефанъ Цановъ: Той е загриженъ, да не би Иванъ Петровъ да си даде оставката. (Оживление въ лѣво)

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Йорданъ Русевъ: Нека кажатъ народнитъ представители, дали не сж чули това. И Ние сами сте го чули.

Председателстващъ Георги Марковъ: Ние трѣбва да чувствуваме това положение и не може да подценяваме Парламента.

Йорданъ Русевъ: Г-да народни представители! Жалко е едно. Азъ твърдя, че това е организирано. Отново се коватъ стрели срещу Парламента. Отвѣтъ има сили, които намиратъ мѣсто и тукъ.

Таско Стоилковъ: Ние не можете да отбраните Парламента. Малкъ сте. Кой сж тия депутати?

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, г-нъ Таско Стоилковъ!

Таско Стоилковъ: Много си малкъ. Ще лойдешъ да бранишъ ти Парламента! Кой сж тия депутати, които сж минирали Парламента?

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се. Седнете си на мѣстото. Председателството изпълнява дълга си.

Стефанъ Цановъ: Нѣма тукъ такъвъ човѣкъ!

Таско Стоилковъ: (Къмъ Русевъ) Ти ли ще отбранишъ Парламента? Ще го отбранишъ толкова, колкото го бранихте! Вчера ви четохъ писма тукъ. Ние бѣхте ортакъ на тия, които копаха гроба на държавата.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Стоилковъ! Има кой да прави белсжки.

Димитъръ Търкалановъ: (Къмъ Стоилковъ) Бае Таско! Ти си спокоенъ човѣкъ.

Таско Стоилковъ: Ние ще отбраните Парламента, на които имената сж записани въ касата на една чужда легация.

Нѣкой отъ лѣво: Стига бе, бай Таско!

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Стоилковъ! Председателството си изпълнява своя дългъ. Недейте пресича така.

Йорданъ Русевъ: Въ Парламента нѣма малки и голѣми народни представители — всички сж равни.

Таско Стоилковъ: Да не си ортакъ на тия, които бѣха на чужда служба? Четохъ ви писма тукъ. За какъвъ Парламентъ плачете?

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, г-нъ Стоилковъ, най-после млъкнете!

Таско Стоилковъ: Ние имаме достатъчно съзнание да пазимъ Парламента, но е имало депутати, които сж били на чужда задгранична служба. Ние сте били тамъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, млъкнете! Има кой да пази реда. Недейте така. — Г-нъ Русевъ! Продължете.

Йорданъ Русевъ: Г-да народни представители! Не искамъ да влизамъ въ тълкувание на мислитъ, които подхвърли г-нъ Таско Стойковъ. Това си остава за негова смѣтка.

Азъ ще завърша. Не разбирамъ защо ония, които сѫ приятели на Парламента, когато ние защитаваме Парламента, взематъ такава позиция. Азъ заявихъ, че нѣма малки и големи народни представители тукъ, че всички сме еднакви. Ние сме длъжни всички да изпълнимъ дългъ си.

Таско Стойковъ: Най-малко морално право имате Вие да обвинявате депутати, които сѫ „минирали“ Парламента.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, г-нъ Русевъ, говорете по предмета, недейте се отклонява! Заклучете!

Йорданъ Русевъ: Въ заключение, г-да народни представители, следъ като изнесохъ самата истина по единъ голѣмъ общественъ въпросъ, оставямъ вие сами да прецените всичко онова, което казахъ и което бѣше казано въ настоящия Парламентъ. Завършвайки, заявявамъ, че, въпреки всички клюки и мълви по адресъ на менъ, на други и на трети, ние, хората, които дойдохме отъ селата; които бѣхме избрани по желанието на хората...

Димитъръ Сараджовъ: Всички.

Йорданъ Русевъ: Всички, не казвамъ, че само азъ — сме длъжни по съвестъ всѣки да изпълни своя дългъ, особено въ настоящия сиоблиментъ моментъ, когато отново черни облаци се надвесватъ надъ България и когато свѣтътъ се тресе въ едни предсмъртни конвулсии и не се знае какъвъ ще бѣде утрешниятъ день. Дългъ се налага на всинца ни, отъ села и градове, отъ лѣво и отъ дѣсно, да се обединимъ, да се разберемъ, да станемъ равни братя и другари въ защита на България.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Преди да дамъ думата на г-нъ Жико Струнджевъ, моля ви, въ дебатитъ да не се отклонявате. Вие знаете, че този законопроектъ доста закѣснѣ. Строителниятъ сезонъ си отива. Априлъ сме вече. Моля ви да не се отклонявате отъ рамкитъ на законопроекта. Даже ще ви помоля, колкото може, въ говоренето си да бждете по-кратки.

Има думата народниятъ представител г-нъ Жико Струнджевъ.

Жико Струнджевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предлага ни се за втори пътъ да гласуваме законопроекта за извършенъ бюджетенъ кредитъ на Главната дирекция на строежитъ за 1939 бюджетна година въ размѣръ на 510 милиона лева. Този законопроектъ има своята кратка история, която може би ще остане забележителна въ дейността на днешния Парламентъ. Историята на този законопроектъ се състои въ това, че той се роди и веднага бѣ погребанъ. Днесъ той е наново възкрѣсналъ. Неговото появяване на бѣлъ свѣтъ предъ Парламента бѣше продиктувано отъ голѣмитъ интереси на българския народъ и главно на българското стопанство. Въпреки това, обаче, чужди подбули и намѣрения осуетиха неговото гласуване и го забавиха съ нѣколко дни.

Димитъръ Кушевъ: То не се отнася до насъ, разбира се.

Жико Струнджевъ: Съ този законопроектъ тѣ извършиха нѣколко проявления въ нашия Парламентъ, които проявления до известна степенъ подрониха неговия престижъ и дадоха възможностъ на ония, които сѫ противъ Парламента, да коватъ нови козини противъ него и да го смѣтатъ излишенъ.

Г-да народни представители! Съ този законопроектъ се създадохъ въ нашия Парламентъ две опозиционни групи. Едната официална, която стои на принципиално становище и която съ своето схващане е полезна затова, защото тя има за целъ да критикува и да контролира управлението. Другата, обаче, подбутната отъ свои лични егониетични интереси, изгради отъ него козове, за да може да постигне своитѣ цели. Своитѣ действия тя нагоди така, че нападна собственитѣ си другари въ гърба, съедини се съ противника и искаше да нанесе победа.

Минчо Драндаревски: Нѣма тукъ противници, а има депутати.

Председателстващъ Георги Марковъ: Тукъ нѣма никакви групи, а има Парламентъ.

Жико Струнджевъ: Г-да! Не тълкувайте моитѣ думи превратно. Смѣтамъ, че добре ги разбирате.

Димитъръ Кушевъ: Ясно.

Жико Струнджевъ: Друго. Съ този законопроектъ се създадохъ две цензури: едната официална и другата неофициална; едната, която контролира онова, що е вредно за държавата, и другата, която имаше интересъ да не се прокарва законопроектътъ. Не съмъ азъ, а не вѣрвамъ и да има тукъ народенъ представителъ, който да поддържа принципиално гледище, че трѣбва да съществува цензура въ нашия животъ. Цензурата е едно изключение. Ние трѣбва само да съжаляваме, че събитията и обстоятелствата, въ които живѣе днесъ България, наложиха да има цензура. Ние трѣбва да желаемъ да се омекоти цензурата, а неофициалната да не я одобряваме, защото то ще рече да имаме държава въ държава.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Жико Струнджевъ: Г-да народни представители! Съ този законопроектъ, както въ миналото, така и сега, се повдигатъ два съществени въпроса. Първиятъ въпросъ е дали трѣбва да съществува Дирекцията на строежитъ и вториятъ е за корупцията въ Министерството на благоустройството. Азъ смѣтамъ, че колегата Русевъ и азъ сме твърде слаби, да можемъ отъ тукъ съ нѣколко думи да унищожимъ Дирекцията на строежитъ. Дали тази дирекция трѣбва да продължава да съществува или трѣбва да бѣде премахната, ние ще можемъ да кажемъ само тогава, когато се въложи на комисията по Министерството на благоустройството, подсилена съ хора отъ стопанскитѣ комисии, да прегледа закона за Дирекцията на строежитъ, да го прецени и процени, като се допита и до специалисти инженери. Тогазъ чакъ тая комисия, която компетентенъ органъ, може да излѣзе тукъ и да каже: „Дирекцията на строежитъ е вредна за България“. До тогава, обаче, всички филипки противъ нея сѫ празни приказки. Атакуването на Дирекцията на строежитъ не се дължи толкова на това, че тя е обществено осъдена или че е излишна, колкото, подозирамъ, на егониетичнитѣ интереси на инженери в архитектуритѣ, които сѫ недоволни отъ нейното съществуване. Ние имаме много пъти подобни проявления въ нашия животъ. Вие си спомняте, г-да народни представители, въ времето на г-нъ Банковъ до каква степенъ на изостряване бѣше дошелъ спорътъ между ветеринарнитѣ лѣкари и агрономитѣ. И докато тѣ спорѣха за добитѣка, той измрѣ. Докато тия инженери спорятъ, дали да има дирекция на строежитъ, или не и се подвѣждатъ тукъ много добросъвестни народни представители и въпросътъ се раздухва, за да стане общественъ, патищата и желѣзницитѣ ни ще пропаднатъ, нѣма да имаме нито патища, нито желѣзници.

Ето защо моето мнение е да се въздържа. Нека да видимъ, дали въ основата на цѣлия тоя споръ не лежи заинтересуваността на ония, които сѫ лишени отъ пѣтни и дневни, отъ възможността за докарването на доходи, вѣтъ отъ тѣхнитѣ възнаграждения като чиновници. И когато ние се увѣримъ, по единъ пътъ на почтеностъ и на истинностъ, въ едно, или друго, тогава ще вземемъ и съответното решение. Дотогава всички заключения сѫ преждевременни, нѣщо повече — и зловредни.

Вториятъ въпросъ, който се повдига и сега, е въпросътъ за злоупотреблението въ Министерството на благоустройството. Г-да народни представители! Твърде много съжалявамъ, че г-нъ Димитъръ Савовъ и г-нъ Христо Василевъ намѣриха свой защитникъ въ лицето на г-нъ Йорданъ Русевъ. Азъ бѣхъ петименъ да видя днесъ на тази трибуна г-нъ Димитъръ Савовъ и г-нъ Христо Василевъ да докажатъ по единъ безспоренъ начинъ лъжитѣ и невѣрноститѣ, които г-нъ министъръ Ганевъ билъ лансиралъ съ своя отговоръ. Миналия пътъ тѣ се скриха подъ това, че малко време имъ е дадено за отговоръ. Е добре, днесъ имъ се дава възможностъ цѣлъ часъ да говорятъ и да ни кажатъ, какъ сѫ станали търговетѣ, какви сѫ били офертитѣ, коя е правната страна на въпроса и какъ сѫ оправдани сумитѣ. Не трѣбваше тѣ да пращатъ г-нъ Русевъ да върши тази работа, който телѣхва изучава въпроса и който, за голѣмо съжаление, скача отъ клонка на клонка, отъ въпросъ на въпросъ, безъ да има възможностъ да го последи, да го асимилира, да го схване и разбере. И само хвърля въ нашето общество нови нѣща, за да се смѣта, че и днесъ се повтаря онова, което е било въ миналото. Не съмъ азъ, който ще защи-

щават и който би хъ защищавал ония, които злоупотребяват съ своето служебно положение, особено, ако той е единъ министъръ. Но дотогава, докогато не излезатъ хора, които познаватъ, какъ ставатъ търговецъ, които поставятъ основно въпроситъ, хора компетентни — каквито г-нъ Ганевъ поиска чрезъ една парламентарна анкета — да се изкажатъ, дотогава за менъ г-нъ Ганевъ е единъ деенъ, единъ почтенъ и единъ честенъ общественъ и министъръ, и всъка хвърлена по неговъ адресъ калъ е калъ, която нѣма да го засегне дотогава, докогато не се докаже неговата вина.

Минчо Драндаревски: Ти го защищавашъ.

Жико Струнджевъ: Ето защо, г-да народни представители, азъ мисля, че въ това отношение Парламентътъ трѣбва да бѣде твърде внимателенъ, защото хвърленитъ по адресъ на единъ министъръ недоказани обвинения не подриватъ само неговия престижъ и неговото достоинство. Така хвърленитъ обидни и недоказани думи убиватъ авторитета на управлението. А това подбиване и поставяне на фалшивъ начала авторитета на управлението ще се отрази зле въоу нашето общество, върху нашия народъ, който ще изгуби въра и въ привѣтство, и въ народни представители, и въ режима и ще дойдемъ до положението, да се върнатъ нѣкогашнитъ събития въ Крумово време, когато пленници отъ поробенитъ народи казвали: „Не си обичаме държавата, защото нашата интелигенция е подкупна и продажна“. Ето какви резултати ние докарваме съ невѣрни, непотвърдени и неизучени факти и обстоятелства. Вие, г-да народни представители, които сте клонка отъ българската интелигенция, съчете клонка, на който стоите съ тия недомлъвки, съ тия донесения, съ тия „чули сме“, „разбрали сме“, „казаха ми“, така ми подшуватъ еди кои си и еди кои си! Въ единъ Парламентъ не може съ шушукане и съ недомлъвки да се третиратъ такива важни и опасни за нашия общественъ строй въпроси. Който излезе да обвинява тукъ, той трѣбва да обвинява честно, съ провѣрени и несъмнени факти и доказателства. Всички други нѣща сѣ вредни, преди всичко, за интелигентна България.

Г-да народни представители! Сложениятъ предъ насъ законопроектъ е отъ съществено значение. Това е една частъ отъ веригата на нашитъ стопански предприятия. Той е единъ отъ ония закони, които ще ни правятъ честъ. Конфликтитъ, които се породиха около него, дано останатъ въ историята и да не се повтарятъ. Нашето население страда отъ единъ единственъ недѣжъ и недостатъкъ, състоящъ се въ това, че то е възпрепятствувано по естествени причини презъ зимния сезонъ да не може да вложи своя трудъ въ никакво стопанско предприятие или други дейности. По тия съображения това население консумира готовото отъ лѣтото, безъ да може да използва своя собственъ трудъ. Затова туй население чака съ нетърпение да се пукне пролѣтъта, за да вложи своя трудъ, защото презъ зимата е изживило и изконсумирало всичкия си запасъ. Не само населението, но и добитѣктъ на нашето население, благодарение липсата на фуражъ презъ тази година, бѣше въ крайно затруднено положение. Всички спестявания въ хранителни продукти и въ фуражни такива, както и материалнитъ и други сръдства на нашето население, се изразходваха. Ние, които ходимъ сега изъ провинцията, наблюдаваме тежкото положение на това население.

Държавата, схващайки това положение, търси начини да оживи нашия стопански животъ и да използва единственото най-ценно качество на нашия народъ — неговия трудъ. Стопанскиятъ животъ не може да се съживи по другъ начинъ — защото кредитътъ е отнетъ на нашето население, довѣрието отъ него е изчезнало — освенъ чрезъ държавни предприятия. Предвидъ на това, че голѣма частъ отъ спестяванията тежатъ на кредитнитъ ни учреждения, поради това, че тия кредитни учреждения плащатъ лихви на вложителитъ, а нѣма къде да вложатъ тия капиталы, за да донесатъ тѣ доходи, тия учреждения намиратъ, че могатъ да бѣдатъ най-добри и подходящи кредитори на държавата. И заради това тѣ даватъ на държавата такива кредити, които, като се хвърлятъ въ нашия животъ, съживяватъ стопанството. Преди всичко, създава се работъ на нашето население. Тази работа ще се използва не чрезъ полици, не чрезъ залиси, не чрезъ задължения и тежки лихви, а срещу труда на населението. И когато нашето население срещу заплащане даде своя трудъ въ нашето стопанство, въ нашитъ строежи, въ пѣтища, въ желѣзници, по такъвъ начинъ стопанскиятъ животъ се развива, създаватъ се сръдства за препитание и същевременно се повдига нашата държава, която е твърде много закъснѣла.

Ето основната задача, ето основнитъ мотиви, които сѣ продукували този законъ. Ако ние така схванемъ ползението, ще видимъ наистина, че всѣко закъснение въ това отношение е пакостно за стопанството, пакостно е и за прогреса на самата държава.

Г-да народни представители! Като имате всичко това предвидъ, азъ смятамъ, че вие ще съзнаете необходимостта отъ този законъ и сѣло и решително всички ще го приемемъ.

Но въпрѣки неговитъ преимущества, азъ намирамъ въ него и известни недостатѣци. Първиятъ недостатѣкъ на този законъ е — въпрѣки цитиранитъ чл. чл. 9 и 10 отъ закона за пѣтишатъ — определянето кои пѣтища ще се строятъ. Ако ние направимъ сѣтка, ще видите, че е указано да се строятъ 15 пѣтища отъ София за провинцията. Това ми дава правото да помисля, че София, за която цѣла България живѣе, не е пропуснала случая да се възползува и да вземе лѣвския пай и отъ тоя кредитъ. Дълбоката провинция, обаче, остава и сега недостатѣчно засегната. А това е твърде голѣмъ дефектъ и недостатѣкъ на закона. Ето защо, азъ ще настоя въ комисията да се разпредѣли този кредитъ за повече околийски центрове, за да види населението, че има днесъ управление, което се грижи за него.

Минчо Драндаревски: Това е много право

Жико Струнджевъ: Освенъ това, г-да народни представители, този законъ е нагоденъ така, че всичкитъ шестъ трѣбва да се правятъ съ предприемачи, а предприемачитъ у насъ не сѣ много надеждни. Ние имаме предвидъ нѣкои проявления, които ни даватъ право да мислимъ, че дадатъ ли се всички предприятия на предприемачи, резултатитъ нѣма да бѣдатъ толкова благоприятни. Азъ смятамъ, че голѣма частъ отъ тия кредити трѣбва да се употребятъ чрезъ безработнитъ групи въ околнитъ, където ще се построятъ необходимитъ пѣтища, особено ако тѣ сѣ нѣкои далечни околии. Тогава ние ще можемъ наистина да сѣтваме, че разпредѣленето на благата въ нашата страна е равномерно и нѣма да се създаде единъ антагонизъмъ между провинцията и София. София трѣбва да бѣде малко по-скромна, защото имаме пѣлно право и основание да ѝ кажемъ, че тя твърде много е заслужила ние съ друго око да погледнемъ на нея. Не е тайна и не е скрито, че София живѣе за сѣтка на цѣлата ни страна, че София най-передовно плаща данѣцитъ, че София не си плаща задълженията и че София днесъ живѣе въ луксъ и разкошъ, а дълбоката провинция мизерува.

Нѣкой отъ лѣво: Само частъ отъ София.

Жико Струнджевъ: Ето защо тя трѣбва да помисли малко по-сериозно, когато обсебва голѣми суми за строежи, а дълбоката провинция остава забравена. Азъ виждамъ, че за София се отпускатъ сѣщо така и не малко суми за желѣзопѣтни съобщения. И тамъ тя е турила рѣчка, и тамъ тя иска да използва и да вземе лѣвския пай.

Г-да народни представители! Ше имамъ случая да си кажа съображенията конкретно при разпредѣленето на сумитъ въ комисията, но тукъ ние трѣбва да възприемемъ единственото гледище, тия 510 милиона лева, които сѣ пари на българскитъ народъ и на българската държава, да бѣдатъ разпредѣлени равномерно. Оня антагонизъмъ, който съществува между София и провинцията, трѣбва да се зальчи, защото, нѣма да скрия, че може би ще дойде моментъ, когато София ще дава съ двѣтъ рѣце, но ще бѣде късно.

По тия съображения, азъ моля народнитъ представители да се проникнатъ отъ голѣмата нужда отъ този законъ, да схванатъ нѣщата въ тѣхната сѣщностъ. Тамъ, където е необходимо да се боримъ за българския народъ и за българското стопанство, да си подадемъ братски ръка и да кажемъ, че е дошълъ моментътъ, когато цѣла България трѣбва да лиша съ единъ дробъ, трѣбва да мисли съ единъ умъ. (Ражкоуѣскания)

Председателствувашъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Рашко Маджаровъ.

Рашко Маджаровъ: (Отъ трибуната) Ето единъ въпросъ, г-да народни представители, който се слага за разглеждане предъ насъ вече нѣколко пѣти въ различни положения. Много дебати станаха изъ него, много страсти се проявиха, дойде се дори до недовѣрие къмъ единъ министъръ. Всички тия работи, които се обсъждатъ въ днешния моментъ, мене ми се виждатъ отминали и затова сега следва да се ограничимъ само върху законопроекта и върху разбирането насокитъ на строителната политика на

България. Затова и аз, вземайки думата да си кажа мнението, ще се помъча да бъда кратък и да изнеса само моят по-ранши и сегашни разбирания по строителната политика.

Обстойно се обсъждаше тук, че Дирекцията на строежите е един нелюбен апарат, че е създадена антиконституционно, но, за голямо съжаление, този въпрос приличен характер. Въ сегашните дебати аз не виждам вече да се поддържа схващането за антиконституционността на законопроекта. Както и да е, този законопроект е внесен, и аз считам, че ние върху него ще трябва пак да си дадем мнението.

Задачата, която, според мене, ни предстои, е пак да настояваме пред правителството, Дирекцията на строежите да не остане и за въ бъдеще. Аз поддържам, че както от гледна точка на конституцията и на обикновеното законодателство, тъй също и от гледна точка на създадената практика от управлението на българското железопътно дѣло, постройката на железниците не е отдалечена част от експлоатацията им, че раздѣлението на тия две служби въ две ведомства, въ две отдалечни министерства, е една погрѣшна работа, която не винаги ще дава добри резултати.

Г-да народни представители! Аз виждам един недостатък на закона. Ние гласувахме по-напред на първо четене законопроекта за 720 милиона лева извършен кредит, както и представения от бившия министър г-н Ганев законопроект за строежите, съ с объяснителните таблици. Е добре, въ комисията аз заявих на г-н министъра на финансите, че съ законопроекта, тъй както той го е представил, се приближава към довършване на железопътната мрежа, което е активно на министерството, но не предвижда реалните суми, защото за постройката на железниците, набелязани въ програмата, се предвиждаха 260 милиона лева, а според изработената таблица, за тия железници съ необходимими 1.638.500.000 л. Значи, ние се намирахме при едно положение, което трябваше да обърне вниманието на комисията, защото, въпреки твърдението на г-н министъра на финансите, че той дава нужните средства, съгласно представената таблица, аз му казах, че цифрите му съ не реални и че той трябва да предвиди толкова средства, колкото съ нужни. Аз съм поддържал, поддържам и ще поддържам да бъдат вписани общо и тия три линии: Попово—Разград—Кеманлар, Бургас—Тюово—Сеймен и Ловеч—Троян—Карлово, като се прибави и тяхната стойност, за да бъде завършен главният скелет на нашата железопътна мрежа, за което съ необходими и близително 2½ милиарда лева. Аз исках от г-н министъра на финансите да се намери кредит — който е лесно намираем — за да може действително въ разстояние на 5—6 години да се привърши тази важна част от нашата железопътна мрежа.

Г-да народни представители! От финансова гледна точка пълното изпълнение на програмата дава икономия, защото, по моето разбиране, когато за постройката на тия железници ще се прибегне до един заем от нашите кредитни учреждения, ние ще плащаме лихва не 6½ и 7%, а към 5%, което ще улесни плащането амортизацията на дълга, който ще направим към което и да било наше кредитно учреждение. Въместо това да стане, положението съ новия законопроект е влошено, защото намъсто да се подкрепят строителната политика на бившия министър на благоустройството, колкото и да се отнасяме критически към него, като се отиде към завършване на важните железопътни линии, ние се връщаме назад, не предвиждаме строеж на линиите Аспарухово—Синдел, Бургас—Сръдец—Гълъбово и Макоцево—Сопот. Аз съм длъжен да изтъкна тук истината, за да я знае общественото мнение въ България, а не да твърдим и да заблуждаваме, че строим тия железопътни линии. Аз питам: защо се връщаме назад, когато трябваше да отидем напред? Ето един пасив на законопроекта, който не оправдава нашия вот.

Тоя е първият въпрос, който аз исках да изтъкна пред вас. Нека ми бъде позволено въ този част да кажа, че винаги съм бил защитник на железниците, против изземването на тяхните приходи, които съ абсолютно достатъчни за привършването на железопътната мрежа и за експлоатацията им.

Г-да народни представители! Кредитът, който се иска сега, въ размер на 260 милиона лева, не стига, защото за тия железници, които съ предвидени въ законопроекта, трябва 405 милиона лева. Значи, сметката не излиза. Аз си позволявам да твърдя, че Министерството на финансите е отмахнало някои линии без съгласието на Министерството на благоустройството, респ. на Дирекцията на строежите. Когато се хвалим, че туряме ред въ стра-

ната, трябва да почиваме на истината. Съ законопроекта положението сега се влошава, въместо да бъде подобро. И аз съ съжаление констатирам това и моля въ комисията да се обърне внимание на перспективните министри върху това нѣщо и да се върнем към довършване на железопътната мрежа, ако не искаме да дадем зрелище, че като народни представители сме правили лична политика.

Вторият въпрос, г-да народни представители, на който минавам, това е напояването, корекцията на рѣки и т. н. Аз се спирам на думите на бившия министър на благоустройството, че Дирекцията на строежите ще се занимава само съ корекцията на голѣмите рѣки, когато главният въпрос за България е най-напред този за напояването, което непосредствено е свързано съ доходи, които бърже ще постъпят, поради увеличението на производството и неговото разнообразяване, а следъ това да отидем към голѣмите предприятия. Е добре, както казах по-рано, ще повтора и сега, ние въместо да обединим разнообразните служби по напояването, като проучването на климата, проучването на почвата, проучването на валежите, проучването на самите строителни мероприятия до колко ще дадат непосредствена полза и дали ще бъдат рентабилни, а не да костват скъпо, както бѣше съ „Въча“, и да не бъдат оправдани от стопанска гледна точка, ние отиваме към едно раздѣление на службите. Тълкувайте, както искате, но тия, които ще дойдат след нас да управляват страната, народните представители, които ще контролират, ще видят, че днешното Народно събрание е правило една по-дребна политика, не е имало цялостна система, каквато е необходима, за да може държавата да върви правилно напред.

Г-да народни представители! Разходите и по довършването на железниците, които съ важни, и по напояването, и по корекцията на рѣките, съ напълно оправдани, защото веднага ще бъдат покрити съ постъпленията, които ще има. Ето защо, налага се да се намърят средства за тия разходи. Аз се обръщам най-напред към г-н министъра на финансите, макаръ и да знам, че нѣма да получи отговоръ, но за да остане вписано въ парламентарните дебати, и му казвам, че има кредитни учреждения у нас, които могат да дадат нужните средства за да не се занимаваме всеки ден съ търсене на пари тук и там.

Г-да народни представители! Цѣлътъ този извършен бюджетен кредит отъ 510 милиона лева е построен на случайни приходи и разходи. Тази година ние гласувахме 210 милиона лева за железници. Аз казвам, че трябваше да гласуваме 405 милиона лева, които трябва да постъпят. И да гласувам кредит 400 милиона лева, пакъ не ще достигнат средствата и догодина пакъ ще търсимъ нови източници. Такова случайно законодателстване, каквото забелязвамъ въ това Народно събрание, безъ да има строителна система, безъ да има организация на кредита, аз го осждамъ, защото тази година може да бъде полезно, но ишката година може да се явят спѣшки и да нѣмат необходимите средства, за да бъде продължено дѣлото, и тогава ще го оставите да се руши, както, за нещастие, това става въ България.

Следъ тия бележки, които направих тук, аз ще повлия на въпроса и въ бюджетарната комисия и ще настоявамъ да се предвиди и постройката на железопътните линии, за които споменахъ, за които имаме вече и указъ, подписанъ от Царя. Той се прилага като законъ за постройката им. Ние имаме и указъ, съ който е утвърденъ бюджетътъ на Дирекцията на строежите, който искаме да дойде въ Народното събрание и за който ни казва, че е утвърденъ. Имаме най-сетне и законопроектъ за 510 милиона лева кредит, който завчера бѣше оттегленъ и днесъ наново се внася. Цайте да дадемъ системата и да намъримъ средствата, като кажемъ, че толкова и толкова приблизително могат да се дадат. Службата по постройката на железопътни линии оперира съ приблизителни цифри, тя ще ни ги даде, за да видимъ въ какъв размеръ кредитъ ще бъде необходимъ и нека дадемъ пълномощие на г-н министъра да сключи отъ нѣкое кредитно учреждение необходимия заемъ и въ течение на 5—6 години главните линии на нашата железопътна мрежа да бъдат свършени. Г-да народни представители! Въ положение съмъ да знамъ, че тази работа е възможна и да потвърдя тукъ за личенъ път и по този законопроектъ, че тя ще облекчи положението на железопътната администрация, въместо да го отеги. Настоявамъ да се гласува евентуално единъ заемъ отъ 2½ милиарда лева за довършване скелета на железопътната мрежа въ България.

Казва се: днесъ да мине законопроектътъ, а после ще гледаме другите работи. Г-да народни представители! Това

не бива. Ние на 27 април ще си отидем, ще дойдем на есен. Дано законът, който мина вчера на първо четене, да не удари чувствително държавния кредит, защото по-нѣкога вмѣсто да изпишемъ всеки, когато помогнемъ на нуждаещитѣ се, можемъ да извадимъ очи, когато ударимъ обществения и държавенъ кредитъ. България 60 години съ единъ мистицизмъ е поддържала кредита си. Ние сме длъжни да имаме и това нѣщо предвидъ, когато предприемаме известни работи.

Г-да народни представители! Днесъ ние се намираме въ благоприятно положение. Това е последниятъ мѣй мотивъ за даване правилна насока на строителната ни политика, безъ огледъ на лица. Дайте да я реализираме, защото утре може да се намѣримъ въ неблагоприятно положение. Не за да критикувамъ вчерашнитѣ наши решения вземамъ думата, а защото всѣко едно нѣщо може да се отрази благоприятно и неблагоприятно върху стопанския животъ на страната.

Г-да народни представители! Съ какъвъ меракъ вчера освобождавахме длъжницитѣ отъ тѣхнитѣ задължения! Защо не започнемъ съ такъвъ меракъ да строимъ България? Единъ отъ ораторитѣ, ако се не лъжа г-нъ Сакаровъ, каза: „Нѣма да разрешите въпроса за облекчение на длъжницитѣ, преди да увеличите производството“. Дайте да го увеличимъ. Има ли друго по-ефикасно сръдство за увеличение на производството отъ напояването на страната, което ще ви даде непосредствени приходи? Има ли друго по-ефикасно сръдство отъ направата на пѣтища, които ще ви дадатъ нови приходи и ще оправдаятъ разноситѣ? Има ли друго по-ефикасно сръдство и отъ довършването на желѣзопѣтната мрежа, което е наложително, както отъ стратегическо, така и отъ стопанско гледище, защото косвено ще даде грамадни приходи за народното стопанство? Ако на едно мѣсто даваме много милиарди, които ще бѣдатъ загубени за фиска и платени отъ данъкоплатцитѣ, нека тукъ нѣкъ дадемъ редъ, система, която не ще изисква данѣни, а чрезъ увеличение на доходността ще бѣдатъ покрити разноситѣ, които ще се направятъ.

Съ тия бележки свършвамъ и се надѣвамъ, че този път нѣма да бѣдемъ въ кавга съ г-нъ министъра на финанситѣ въ ком. ията. Ако взехъ думата, то е защото той по-рано каза въ комисията, че кредитътъ, който иска, е достатъченъ, когато сѣмъ необходими още 1.238.000.000 л. Това трѣбваше да бѣде изтъкнато тукъ и записано, за да можемъ въ утрешния день да оперираме съ по-ясно съзнание, когато законопроектътъ дойде тукъ на второ четене, като се надѣвамъ, че грѣшката, която се направи съ връщането назадъ въ строителната политика, ще бѣде поправена.

Преследуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Еню Клянтевъ.

Еню Клянтевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законопроектътъ, който разглеждаме днесъ, известно е на всички, че бѣше внесенъ въ Камарата преди нѣколко дни и въ последствие бѣше оттегленъ, за да бѣде внесенъ днесъ наново за разглеждане. Това закъснение, което стана съ оттеглянето на законопроекта, имамъ едно много лошо отражение върху започнатитѣ работи, които се спрѣха, а същевременно не се даде възможностъ на работната рѣжа отъ села и градове да работи. За историята на гуй въясне и оттегляне нѣма да кажа нищо, защото преди малко г-нъ Струнджевъ се спрѣ на този въпросъ и нѣма защо един и същи работи да бѣдатъ повтаряни, за да ставатъ досадни на всички ни. Въ всѣки случай, това закъснение, което стана, даде едно отражение долу, защото работницитѣ, които чакаха презъ м. мартъ да заловятъ работа, останаха безъ работа и посрещнаха празничнитѣ безъ стотинка въ джоба си. Благодарение на това, че правителството отпусна достатъчно храни, които се раздадоха срещу трудъ и безъ всѣкакъвъ трудъ, на неджави и сакати, на неспособнитѣ за работа, можаха донѣкъ да се стоплятъ сърцата на работницитѣ срещу празничнитѣ. Повтарямъ, това закъснение донесе една пакостъ. Отъ друга страна, и строежътъ на работитѣ, които бѣха започнати, закъснѣ.

Г-нъ Струнджевъ спрѣ вашето внимание върху едно обстоятелство, което е видно и отъ самитѣ мотиви на законопроекта — че всички пѣтища, които се строятъ у насъ, се строятъ предимно за столицата, само за София. Вѣрно е, че имамъ на София се споменава на много мѣста, но нека признаемъ, че посетата почватъ отъ София, обаче, тѣхнитѣ разклонения отиватъ по-нататъкъ, къмъ провинцията, като достигатъ и най-отдалеченитѣ краища на нашата страна. Въ всѣки случай, може би да се харчи нѣщо повече за София, но, най-сетне, София е столицата на България. Тия пѣтища, както казахъ, излизатъ отъ София и

вървятъ къмъ всички краища на нашата страна. Кредититѣ може би не сѣмъ правилно разпредѣлени, но всичко това, което ние имаме предвидено въ законопроекта, то не е отъ сега въ строежъ. Този законопроектъ иде да ликвидира, да довърши едни строежи, започнати въ миналото и същевременно предвижда сръдства за други строежи, които ще бѣдатъ започнати. Поради това, намъ ни се вижда странно, че действително въ законопроекта сѣмъ застъпени повече строежи, които сѣмъ за София.

Азъ ще разгледамъ настоящия законопроектъ тъй, както е той по части.

Първата частъ отъ законопроекта се отнася за пѣтищата. Въ п. 1 се предвижда кредитъ за ваящи и др. Строежътъ на пѣтища се нуждае отъ много ваящи. Тѣ сега сѣмъ недостатъчни. Ваяцитѣ ще трѣбва да услужаватъ главно гредернитѣ машини. Имашъ случай да присѣдствувашъ нѣколко пѣти подредъ на работата на тия машини и да се увѣри, че действително следъ тѣхъ ще трѣбва да вървятъ по десетъ ваящи. Една отъ тѣхъ гредерни машини, която поправяше пѣти Бургасъ—Сливенъ и работата на която азъ съмъ наблюдавалъ, се придружава съ 8 ваяща и тѣ бѣха недостатъчни. Азъ миналия пътъ, когато говорихъ за пѣтищата, казахъ, казвамъ и сега, че следъ всѣка една такава машина е необходимо да вървятъ най-малко 10 ваящи, за да могатъ да обслужватъ тази машина и да дава тя ежедневно по единъ километъръ направенъ пѣтъ. Затуй, намирамъ, че кредитътъ за доставка на ваящи е умѣстенъ. Ваяцитѣ сѣмъ една необходимостъ за нашитѣ пѣтища, които сѣмъ въ строежъ, сѣмъ и за тия, строежътъ на които ще бѣде започнатъ.

Тия кредити, които сѣмъ предвидени въ п. 3, за пѣтищата, се отнасятъ за започнатитѣ пѣтища и кантони презъ тази година и за такива, започнати отъ минали години. Дори не е казано „отъ миналата година“, а е казано „отъ минали години“. Значи строежътъ на шосета и строежътъ на мостове и кантони по тѣхъ, започнатъ въ минали години, ще бѣде плащанъ отъ тия кредити.

Г-да народни представители! Въ частъ II на законопроекта се предвиждатъ кредити за нови желѣзопѣтни линии. Предвижда се кредитъ за линията Шуменъ—Карнобатъ — 130.000.000 л. Тази линия е започната, тя се строи. Едната частъ, Шуменъ—Смѣдово, е вече завършена и ще бѣде скоро пусната въ експлоатация. Но това закъснение отъ 1 месецъ, което се направи съ негласуването по-рано на тоя законопроектъ, даде отражение — всички работи по тая линия сѣмъ спрѣни. И когато азъ я обходахъ преди известно време, видѣхъ какъ бедното работно население отъ балканската частъ на Карнобатска околия и отчасти на Провадийска и Шуменска околии стои безъ работа, въ едно очаквателно положение. На менъ бѣ зададенъ въпросъ: „Кога ще започнемъ работа?“ Работата не можа да се започне, въпрѣки обстоятелството, че времето бѣше много хубаво, и цѣлото работно население стои безъ работа и, както казахъ преди малко, прекара празничнитѣ безъ пари въ джоба си. Не можеше да се работи, затова защото никой не можеше да поеме отговорност върху себе си за разходитѣ, понеже не бѣха гласувани необходимитѣ кредити. Ако навремето бѣхме гласували настоящия законопроектъ и ако го бѣхме облѣкли въ силата на законъ, щѣхме да имаме досега не само подготвителнитѣ работи завършени, но и частъ отъ самитѣ работи привършени, защото първитѣ сѣмъ почти привършени и се чакатъ да погнѣятъ работници, за да започнатъ работа. Но, както и да е, станалото станало, то отиде вече въ историята, за него не желая да приказвамъ.

Въ същата частъ I, буква 3, се предвижда кредитъ за линията Бургасъ—Поморие отъ 1.500.000 л. Гр. Поморие е свързанъ съ Бургасъ съ една тѣснолинейна линия, която минава презъ най-хубавата частъ на града Бургасъ, именно покрай морскитѣ бани, покрай морския брѣгъ. Голѣмо значение има една нормална линия за гр. Поморие, особено въ настоящия моментъ ако бѣше завършена. А тя щѣше да се завърши, защото за това сѣмъ необходими само 1.500.000 л. Гр. Поморие представлява интересъ за нашия износъ, особено за износа на вината. Вамъ е известно, че гр. Поморие е единъ лозарски центъръ, нѣщо, което не може да му се оспори. Той е центъръ и на производството на солъ. Това сѣмъ два главни обекта отъ значение за поминѣка на населението. Ако бѣше завършена тая нормална линия, лесно щѣхме да имаме износъ на вино направо отъ Поморие, тъй както става понастоящемъ износътъ на вина отъ гара Сараньово. Това, обаче, не стана и закъснението ще занесе неизмѣрима загуба на производството въ Поморие, защото понастоящемъ поморийскитѣ червени вина се търсятъ, тъй като тѣ сѣмъ не само прочутѣ по своята добротворствено, но отговарятъ и на вкусовѣтъ на онѣзи пазари, където ще ги изнасяме.

От друга страна, щяхме да улесним и Бургаската градска община да вдигне теснолинейната железница, която минава покрай морските бани, за които сезонът натиска вече. Бургаската градска община и управата на мината „Черно море“, която произвежда въглища и електрифицира дълга част от Бургаската област, бяха дошли до разбирателство да се вдигне линията и по този начин да се улесни задачата на общината, да направи един хубав булевард покрай морето. Това щеше да спаси баните и казармите от пушека, който дава тази дековилна железница.

Минавам н. III-та част от законопроекта — водни строежи. Г-да народни представители! За тях се предвижда един кредит от 20.000.000 л., който е разпределян. За напояване на Неврокопското поле се предвиждат 4.000.000 л. Какво представлява Неврокопското поле за нас? В гр. Неврокоп има образуван воден синдикат, който има грижата да напоява 70.000 декара земя. Резултатът, получен досега, с много хубави. Този синдикат продължава своята работа. Той намира подкрепата на самото министерство въ смисъл, че му се дава кредит, макар и недостатъчен. Значи, от общия кредит 20.000.000 л., една доста голяма част, въ размер на 4.000.000 л., се дава за напояване на Неврокопското поле, за напояване на 70.000 декара земя, което ще бъде от полза за цялото национално стопанство, защото тези 70.000 декара земя, добре напояни и добре обработени, ще дадат и хубави доходи, които ще ползват всички ни.

Г-да народни представители! Аз не виждам въ настоящия законопроект да се предвиждат кредити за водни строежи специално въ Бургаската област. Известно ви е, че отводняването на Стралджанското блато е започнато твърде отдавна. Пресушаване се една широка площ, която работа не беше окончателно завършена. Не знам по какви съображения тази работа е изоставена и понастоящем. Аз не виждам нито един лев кредит да се предвижда въ законопроекта, за да се продължи работата по пресушаването на Стралджанското блато, което ще даде една твърде голяма площ, която ще бъде обработвана утре от тия, които не притежават земя. По този начин ще усилим националния доход, което желаем всички да постигнем. Какви са били съображенията за това, не знам, но аз отправям апел към съответния министър, да се има предвид пресушаването на Стралджанското блато, като за целта се предвиди необходимият кредит. Като отиде законопроектът въ комисията там можем да отделим една част от този кредит и за допресушаването на Стралджанското блато.

Г-да народни представители! Въ нашия край има едно друго поле, твърде богато, което е въ близка граница съ Карнобат — това е Сунгурларското поле. Сунгурларското поле е около 300 хиляди декара. А Сунгурларе ви е известно съ своите прочути лозя, както и Поморие. Сунгурларе е известно като добър лозарски център. Сунгурларското поле има води, от които може да се напоява. Но аз не виждам въ настоящия законопроект също така да се предвижда кредит, за да се започне нещо въ областта на напояването и там, да се тури поне начало за напояването на Сунгурларското поле, което, както казах, е твърде богато и вината му съ твърде прочути. Името на сунгурларските вина е известно, тѣ си създали най-добър пазар по цялата страна.

Г-да народни представители! Аз дължех да обърна вниманието на съответните фактори, които съ вносител на настоящия законопроект, върху тия недостатъци, върху тия опущения, ако може да се изрази така, въ него.

Г-да народни представители! Независимо от недостатъците на законопроекта, които аз съм забелязал и които изтъкнах пред вас, позволявам си да кажа, че има цели краища, за които не съ предвидени абсолютно никакви кредити за пѣтища. Ако въ нашата страна има една област, която по отношение на пѣтищата да е останала твърде назад, това е Бургаската и съседната съ нея Старозагорска област. Въ тия две области едва от преди една година се беше турило начало за строеж на пѣтища, но, може би, съ средства, съ които разполага министерството, съ недостатъци да продължи системно тази политика на строеж на пѣтища, както въ Бургаската, така и въ Старозагорската области. Аз положително твърдя — и, вярвам, никога няма да отрече — че действително Бургаската област по отношение на пѣтищата е останала твърде назад.

Каквото щат други недостатъци да се забелязват въ настоящия законопроект, аз за себе си го намирам напълно приемлив. И макар да е внесен съ закъснение, той ще да продължи, както казах въ началото, една здраво уста-

новена политика за строене на шосета, на кантони, на жилища за персонала, на железопътни линии, за напояване, корекции на рѣки и т. н. Вижда се ясно, че правителството установява една здрава строителна политика, която не може да не намѣри одобрението на цялния Парламент и не може да не създаде въ бъдеще една приемственост, която ще даде резултати, които ще бъдат почувствувани от населението.

Г-да народни представители! Една страна, която няма хубави пѣтища, тя не може правилно стопански да се развива. Както и да правим за засилване на националния доход, не можем българският селянин през време да стигне околния център, за да занесе там произведените си, ако няма пѣтища. Не може през време на износната кампания съ тези железопътни линии, които имаме, и съ този железопътен материал, съ който разполагаме, да задоволим нуждите на нашето земеделско стопанство. И затуй аз съмтам, че освен тези кредити, които се предвиждат, ако се даде и още нещо, то ще бъде от полза за нашата страна.

Само така н. можем да завършим много шосета, много железопътни линии, които утре ще играят своята роль въ стопанския живот на нашата страна. (Ражкоплъскания от дѣсно и центъра)

Председателстващ Георги Марков: Има думата народният представител г-н Дончо Узуновъ.

Дончо Узуновъ: (От трибуната) Г-да народни представители! Съ задоволство трѣбва да отбележа, че днес, при разглеждането на внесенния законопроект, атмосферата е съвсем различна от оная, когато същият този законопроект беше внесен по-рано въ Народното събрание, резултатът от което се знае какъвъ е. Тази атмосфера, която отбелязвам, г-да народни представители, идва да подсказе две неща. Първо, че законопроектът, внесен и подкрепен от бившия министър Ганевъ, е от голямо стопанско значение, от една страна и, от друга страна, че личността Ганевъ е била неприятна нѣкому и, за да бъде атакувана тя, трѣбваше да се мине и през самия законопроект.

Вълдо Боевъ: Не е тъй.

Дончо Узуновъ: По този законопроект, г-да народни представители, се казва много думи. Аз искам да се спра само на неговото значение, защото не искам да разочърквам старата рана, която се опита да разочърква колегата Русевъ. За мене беше много важно — и отбелязвам това — че този законопроект, след като стоя малко вън от Народното събрание, днес е сложен отново на разглеждане.

Съ законопроекта, г-да народни представители, се искат 230.000.000 л. за пѣтища, 260.000.000 л. за нова ж. п. линии и 20.000.000 л. за водни строежи. Аз съмтам, че кой кой тук няма да има куража да отрече, че цялото народно стопанство на България има нужда от добри пѣтища, върѣки това, че въ последните нѣколко години въ това направление твърде много сме напреднали.

Съ внасянето на този законопроект за един извършен бюджетен кредит се подчертава, че тия 230.000.000 л. ще отидат за строеж на нови пѣтища, които съ много необходими за правилния развой на нашата страна. Намѣриха се тук нѣкон народни представители, при първото разглеждане на законопроекта, които да отрекат значението на пѣтищата и да искат тези съ средства, вместо да отиват за пѣтища и за благоустройство, да се дадат за засилване дохода на българския земеделецъ.

Никола Стамболиевъ: Никой не е твърдѣл това.

Дончо Узуновъ: Твърдѣше се — не искам да споменавам имена.

Никола Стамболиевъ: Всички искаха да се дадат пѣтища.

Димитър Търкалановъ: Това не е истина, г-н Дончо Узуновъ. Никой не е отрекъл нуждата от пѣтища. Трѣбва да кажете имената на тези народни представители.

Дончо Узуновъ: Толкова по-добре, г-да народни представители, че се чуват апострофи, какво че кой въ Народното събрание не е отричал нуждата от пѣтища.

Димитър Търкалановъ: Това е истината.

Дончо Узунов: Толкова по-добре. Азъ нямам намерение да обвинявам никого. Азъ подчертавам единъ факт, че въ оздоблението си нѣкои отидоха дотамъ да отричатъ този кредитъ, т. е. да доказватъ, че нѣма нужда отъ пѣтища, че тѣзи сръдства трѣбвало да отидатъ на друго мѣсто.

Димитър Търкалановъ: Въ всѣки случай, нито единъ народенъ представител не е говорилъ противъ строежа на пѣтища. Това е истината.

Дончо Узуновъ: Обаче правителството, г-да народни представители, върно на своя дългъ, не пропушта случая да внесе този законопроектъ наново и ние днесъ ще трѣбва да дадемъ своя вотъ, сме ли противъ този законопроектъ, или не.

Отъ тази трибуна азъ заявявамъ предварително, че ще гласувамъ този законопроектъ, защото смѣтамъ, че той е много необходимъ. Даже смѣтамъ, че тѣзи суми късно се предвиждатъ, защото българското село главно има нужда отъ пѣтища, защото производството на българския селянинъ, за да може да намѣри по-благоприятна цена, има нужда отъ желѣзници, защото българската нива, българското обработваемо поле, въ което се влага селскитъ трудъ, има нужда отъ известно подобрене, отъ напояване, отъ отводняване и пр. и пр. И азъ, ако кажахъ, че не вѣрвамъ да се намѣри тукъ единъ народенъ представител, който да встане противъ този законопроектъ, не го казахъ случайно. Азъ знамъ, че всички днесъ се възмущаватъ отъ мисълта какъ да подобримъ положението на българския селянинъ, какъ да подобримъ положението на българския занаятчия, какъ да развиемъ мощнитъ криле на българската търговия, за да може всичко онова, което се произвежда, да се насочи навреме къмъ консумативнитъ центрове и всичко, което се явява като излишекъ, да се изнесе въ чужбина.

Каго говоримъ, г-да народни представители, за този кредитъ въ размѣръ на 230.000.000 л. за пѣтища, за купуване на гредерни машини, валици и пр., ние ще трѣбва да отбележимъ дебело, че въ последнитъ нѣколко години строежитъ на пѣтища става съ единъ бързъ темпъ. По-неже тукъ се отпавиха нѣкои критики по отношение покупката на гредернитъ машини, азъ смѣтамъ, че е необходимо да се изясни: смъ ли нуждни тѣзи машини и отговарятъ ли критикитъ на действителността. Азъ, като народенъ представител, трѣбва да заявя, че останахъ съ убеждението, че всичкитъ обвинения противъ покупката на тия машини бѣха голословни. Това бѣше една скърпена история и тя не остане паметна за нашия Парламентъ. За мене гредернитъ машини смъ едно много голѣмо постижение. Азъ лично имамъ възможностъ да видя тѣхната работа въ нашата областъ.

Димитър Търкалановъ: Вие не знаете какъ се строятъ пѣтища.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Дончо Узуновъ: Г-да народни представители! Една гредерна машина е въ състояние да обслужва 10 валика и да изработва единъ пѣтъ отъ 1 км. въ 10 работни часа — нѣщо, което българскиятъ народъ въ миналото не бѣше виждалъ и което г-нъ Кушевъ подчерта въ питането си къмъ г-нъ министъра на благоустройството. Азъ смѣтамъ, че резултатитъ отъ гредернитъ машини смъ налице, и бившиятъ министъръ на благоустройството бѣше много правъ, като каза, „Обвиненията могатъ да бждатъ голѣми, могатъ да бждатъ скроени, но всичко онова, което даватъ гредернитъ машини, всичко това, което дава новиятъ планъ за благоустройството на българската държава, ще остане да се пила отъ сегашния български свѣтъ и отъ идущитъ поколения“. И азъ поддържамъ тая теза. И ако днесъ г-нъ Русевъ на нова смѣтка спрѣ вниманието на Парламента върху въпроса за покупката на гредернитъ машини, азъ трѣбва да кажа, че това е несериозно. Г-да народни представители! Бившиятъ министъръ на благоустройството каза: „Има протоколи, има данни, има официални книжа, и всѣки единъ народенъ представител, който иска не да сѣе тукъ бури, за да жѣне вѣтрове, а да разбере истината, може да отиде въ Министерството на благоустройството, да проучи работата и да види къде е истината“. Азъ одобрявамъ покупката на гредерни машини. Азъ зная какво бѣше преди 1934 г., какво валика имаше българската държава, колко работѣше сръдно единъ валикъ дневно, и виждамъ днесъ Министерството на благоустройството съ какви технически съоръжения разполага

и каква бърза и планова работа извършва. Тази планова работа, това снабдяване на Министерството на благоустройството съ технически съоръжения не е случайна работа; това е резултатъ на дълбоко обмислена политика, която, независимо отъ това, кой ще седи на министерското мѣсто, трѣбва да бжде продължена. Българскиятъ народъ иска пѣтища — това трѣбва да се разбере; българскиятъ народъ иска вагони за желѣзницитъ, за да не изпада въ онова положение, въ което изпадна есенята миналата година, когато Германия, изпълнявайки своитъ стратегически планове, окупира тия вагони, които ни бѣше дала, които бѣха изпратени тамъ съ стоки, и ние се видѣхме въ чудо, защото плодовѣтъ зрѣхъ и окаявахъ. Българскиятъ народъ съ умляващъ погледъ се бѣше обърналъ тогава къмъ съответното министерство да иска вагони. Сега ние дадохме кредити, и азъ се надѣвамъ, че изработениятъ планъ ще бжде правилно проведенъ и въ едно непродължително време ще отговоримъ на тая голѣма нужда на българския народъ да му дадемъ вагони за износа на неговото производство. Успоредно съ това по настоящия законопроектъ ние му даваме и нѣкои ж. п. линии въ проектъ, а други въ скоро време ще му ги дадемъ окончателно завършени.

Г-да народни представители! Азъ никога не съмъ искалъ да мѣря работитъ съ дългъ аршинъ, но тукъ се засегнаха два принципи въпроса, по които искамъ да кажа нѣколко думи. Първиятъ е, трѣбва ли строежитъ да бждатъ въ новоформираната Дирекция на строежитъ, за които единъ казахъ, че била конституционно устроена, а други — че била антиконституционно устроена. Вториятъ е, дали цѣлата работа по водитъ е трѣбвало да бжде отнета отъ Министерството на земедѣлието и прехвърлена въ Дирекцията на строежитъ.

Г-да народни представители! Азъ, като народенъ представител, не съмъ дошелъ да правя дълбока политика; азъ съмъ дошелъ да правя една реална политика, за да отговоря на нуждитъ на цѣлокупния български народъ. Азъ се питамъ: какъ мога предварително да имамъ мнение противъ Дирекцията на строежитъ, когато министърътъ на желѣзницитъ не е издѣлалъ предъ Парламента, защитавайки своя бюджетпроектъ, да каже на народнитъ представители, че той ще бжде спънатъ въ неговитъ функции, защото Дирекцията на строежитъ му отнема строежа на новитъ желѣзопѣтни линии; когато министърътъ на земедѣлието не е издѣлалъ предъ българския Парламентъ да каже смѣното? Тогава редно ли е ние да се дѣлимъ на лагери и единъ да защитаваатъ дирекцията, а други да се обявяватъ противъ нея? Азъ, който съмъ партизанинъ на икономиятъ, съмъ отъ онѣзи, които намиратъ, че Дирекцията на строежитъ е конституционно устроена. Азъ лично съмъ убеденъ, че голѣмитъ водни строежи и останалитъ строежи, въ които трѣбва да бждатъ инвестирани голѣми сръдства и много работни рѣце, трѣбва да се направляватъ отъ едно и също мѣсто. За мене и министърътъ на благоустройството, и министърътъ на желѣзницитъ, и министърътъ на земедѣлието смъ български министри, и тѣ смъ длъжни съвсемъ единно, съвсемъ единодушно и съ координирани усилия да отстояватъ строителната политика на България. Дали единъ голѣмъ воденъ строежъ ще се извърши отъ Министерството на земедѣлието или отъ Дирекцията на строежитъ; дали единъ голѣмъ строежъ на желѣзопѣтни линии ще се извърши отъ Дирекцията на желѣзницитъ или отъ Дирекцията на строежитъ, за мене е все едно, стига строежитъ да бжде обмисленъ и да отговаря на ония нужди, които смъ го предизвикали.

Г-да народни представители! Азъ нѣма да говоря повече по този законопроектъ за извънреденъ бюджетенъ кредитъ въ размѣръ на 510.000.000 л. Азъ намирамъ, че той е една голѣма необходимостъ за правилното функциониране на цѣлокупното народно стопанство. Азъ смѣтамъ, че съответниятъ министъръ и другитъ отговорни фактори ще трѣбва да си взематъ сериозна бележка отъ препоръкитъ на народното представителство, за да бжде всичко свършено навреме и работитъ да бждатъ извършени така, че да отговарятъ на постановленията на българскиятъ законъ. Шомъ като народното представителство гласува този законопроектъ, споредъ мене, единството между правителството и Парламента е изградено. Това ще подчертае, че както народното представителство, Парламентътъ, така и правителството на Негово Величество Царя на българския народъ смъ абсолютно единни по единъ законопроектъ, който идва да отговори на най-широкитъ нужди на цѣлокупния български народъ. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Стефанъ Стателовъ. Нѣма го.

Има думата народният представител г-н х. Атанас Попов, който е последен оратор. Други записани няма.

х. Атанас Попов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Аз не вземам думата да говоря по устройството на самата Дирекция на строежите, нито пък по доставките, защото съмтам, че по тия два въпроса твърде много се говори. Аз си поставям по-конкретна задача: да обърна внимание на народното представителство върху един въпрос, който на пръв поглед може да се стори, че е локален, че се отнася за нас, варненци, но който, според мене, е от голямо обществено значение. Касае се въпросът, г-да народни представители, за корекцията на две ръки въ Северозточна България: Провадийската и Камчийската.

Г-да народни представители! Северозточна България, по моя преценка — съмтам, че и вие сте съгласни — особено Варненският край, е един от най-бедните краища на България, с изключение, разбира се, на Родопи. Това се дължи на туй, че се отнемат на Добруджа от България се откъсна най-плодородната част на този край. Въ северната му част няма добро земеделие, защото въ тази част липсват почвени условия за такова. Известно ви е също така, че тази част от Варненския край е разделена на две части от езерото и Провадийската ръка. А южната част, където е Камчията, пък е чисто горска и няма никакво земеделие.

Въпросът за корекцията на р. Камчия, г-да народни представители, не го повдигам аз пръв. Той е много стар въпрос за Народното събрание и е известен на българските общественици от миналото и настоящето. Ще ми се възрази, че за коригирането на р. Камчия и на Провадийската ръка, според изчисленията на компетентни хора, е нужна голяма сума — доколкото знам, ставаше дума за стотици милиони лева. Но аз съмтам, че се а, когато се поставя конкретно въпросът за водните строежи, не би било зле да се постави началото на тази работа, която впоследствие ще продължи, защото ние не можем да се самоиздържаваме, че коригирането на р. Камчия би могло да се извърши въ една година или с срѣдствата на един бюджет. Аз казвам, че би могло и би трѣбвало да се постави само началото, за да може да се продължи по-нататък и да се завърши това дѣло.

Този край, както ви казах, е много беден. Но освен бедността му, хората там са много нещастни и поради това, че разливането на Камчийската ръка започва почти от началото на есента и завършва до късна пролет, като — запомнете, г-да народни представители — десетки хиляди хора се откъсват от Варна. Само два моста ги свързват с града: единият — на желѣзопътната линия от Старо-Орѣхово за Синдѣл и другият — на шосето Бургас—Варна. Разстоянието между тия два моста е десетки километри и това бедно горско население, когато му се наложи да отиде въ Варна, е принудено, поради разлѣлата се вода на километри ширина, да обикаля десетки километри, за да стигне въ града.

Но има и нѣщо друго, г-да народни представители. Когато говоримъ за Южна България, казваме, че там почвенитѣ и климатични условия са благоприятни за развитието на много земедѣлски култури, за едно интензивно земедѣлие. По мнението на специалисти, Камчийската долина, като изключение въ този край, също така би могла да стане една долина с приблизително същитѣ почвени и климатични условия, каквито има Южна България. Тамъ може да се създаде много хубаво овощарство и има вече намерения, но разливането на водитѣ е една голяма прѣчка. Пакъ по мнението на компетентни хора, изследванятия въ тази долина говорятъ за една най-богата почва, дори я сравняватъ съ почвата на Египетъ около рѣката Нилъ, защото дебелината на наноса била между 5 и 12 м.

Христо Мирски: (Ржкоплѣска)

х. Атанас Попов: А една такава почва, г-да народни представители, естествено, ще бѣде голямъ обектъ за едно хубаво земедѣлие и за едно хубаво овощарство. Но преди всичко, както казахъ, необходимо е тази рѣка, която прави голямъ поражения и която откъсва населението отъ гр. Варна, да бѣде коригирана. И азъ моля народното представителство да се съгласи въ частъ III на разглеждания законопроектъ — водни строежи — да бѣде вписана една сума, съ която да се тури начало на корекцията на Камчийската и Провадийската рѣки. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Когато г-да народни представители приематъ на пръв четене законопроекта за извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година, въ размѣръ на 510.000.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ отива въ комисията.

Давамъ 10 минути отидихъ, следъ което ще продължимъ работата си по дневния редъ.

(Следъ отидиха)

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Минаваме къмъ следващата точка отъ дневния редъ:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА УВЕЛИЧЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ФУРАЖА, ЛЕНА И КАРТОФИТЪ.

Моля г-нъ секретаря да прочете законопроекта.

Зем.-секретаръ Никола Вачковъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за увеличение на производството на фуража, лена и картофитѣ.

Г-да народни представители! Една отъ главнитѣ задачи на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти е да разшири фуражното производство въ страната, като се задоволятъ голѣмитѣ нужди на нашето скотовѣдство главно отъ тревенъ фуражъ, а също така и да подобри поминѣка на населението отъ планинскитѣ и полупланински райони чрезъ въвеждане на нѣкои нови видове производства, включително и това на лена и картофитѣ.

За да се постигне това въ възможния най-кратъкъ периодъ отъ време, необходимо е въ продължение на нужния брой години ежегодно да се организира производството на увеличаващи се количества семена за посѣвъ отъ фуражни семена, лена и картофи. Това е възможно само като се възложи на нѣкой държавенъ институтъ, какъвто е Българската земедѣлска и кооперативна банка, да закупува семена за посѣвъ по опредѣлени условия и цени направо отъ производителитѣ, признатитѣ отъ държавата семепроизводни стопанства, дружества и семепроизводни кооперации, или направо отъ свободния пазаръ.

За тази целъ се изработва законопроектътъ за увеличаване производството на фуража, лена и картофитѣ, който представямъ на вашето внимание.

Като излагамъ горното, моля, г-да народни представители да одобрите чрезъ надлежно гласуване предложения законопроектъ.

Министъръ на земедѣлието и държавнитѣ имоти:

Ив. Багряновъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за увеличаване производството на фуража, лена и картофитѣ.

Чл. 1. Цѣлитъ на този законъ сѣ: 1) да улесни и ускори производството на нужния за необходимото на скотовѣдство фуражъ, като същевременно се допринесе за намаление на вредната за горското стопанство паша; 2) да се създадатъ източници за доходи на нашето планинско население чрезъ разширение културата на лена и картофитѣ въ съответнитѣ планински покрайнини.

Чл. 2. Възлага се на Българската земедѣлска и кооперативна банка, съ помощта и по указание на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, да закупува всѣка година по наредба, одобрена отъ Министерския съветъ, направо отъ производителитѣ, семепроизводнитѣ стопанства и семепроизводнитѣ отдѣли при кредитнитѣ кооперации, съ договоръ и при установени цени, или направо отъ пазара необходимитѣ за следната година количества фуражни семена, лена и картофи за посѣвъ.

Чл. 3. За посрѣщане необходимитѣ разходи, лихви и други, които Българската земедѣлска и кооперативна банка прави по настоящия законъ, тя води специална текуща сметка, като получава всички суми по § 6, 7 и 9 отъ извънредния бюджетъ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти за 1939 г., неизползувани до деня на влизане въ сила настоящия законъ, както и стойността на всички семена, които ще се получатъ отъ раздаденитѣ оригинални такива взаимнообразно на земедѣлски стопани презъ 1939 г. Отъ 1940 г. по бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти се предвиж-

ждатъ ежегодно необходимитъ кредити за разрешаване задачитъ на настоящия законъ.

Чл. 4. Пласирането на посѣвния материалъ Българската земеделска и кооперативна банка извършва по наредба, изготвена отъ Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти, одобрена отъ Министерския съветъ.

Чл. 5. За приложението на настоящия законъ се изработва специаленъ правилникъ, който се одобрява отъ Министра на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Предъ васъ е законопроектъ за снабдяване нашето земеделско стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Сега не разглеждаме този законопроектъ.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Е добре, понеже тия три законопроекта сж построени на една база, обясненията, които ще ви дамъ сега, ще се отнасятъ и за тритъ законопроекта. Г-да! Тѣзи три законопроекта сж: единиятъ — за увеличаване производството на фуража, лена и картофитъ, другиятъ — за снабдяване нашето земеделско стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ и третиятъ — за осигуряване чисти и здрави семена за нашата земя.

Г-да народни представители! Преди да почне разглеждането на тия законопроекта, азъ си позволявамъ да взема думата, за да дамъ нѣкои обяснения. Съ това азъ се надѣвамъ, понеже и самитъ законопроекта сж много ясни, че ще мога да спестя малко време на Народното събрание.

Съ тѣзи три законопроекта Министерството на земедѣлието цели да изпълни нѣколко отъ най-главнитъ задачи, за които сж предвидени срѣдства въ тазгодишния му бюджетъ а азъ лично желая да изпълня едно обещание, което поехъ предъ бюджетарната комисия.

Задачитъ, които Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти цели да разреши съ тия законопроекта, сж следнитъ.

1. Бързо и удобно да снабди нашето земеделско стопанство съ необходимия земеделски инвентаръ, като съ това бързо подобри обработката на почвата и повдигне нейния доходъ.

2. Веднажъ завинаги отъ тази есенъ нататъкъ да осигури на нашата земя здрави и чисти семена.

3. Да създаде условия за едно ударно и пълно разрешение на фуражната проблема, съ което пъкъ да подготви условията за едно истинско скотовѣдство и да подпомогне да се намали най-големото бедствие за нашитъ гори, каквото е безразборната горска паша.

4. Да помогне на нашето планинско население, като само въ нѣколко години, създаде едно планинско земеделіе чрезъ бързото разширение културата на лена и картофитъ, както и на петкусовата рѣжъ.

5. Още тая година да снабди всички земеделски стопанства съ достатъчно и евтини торби като срѣдство срещу разнижяването въ земеделіето.

Това сж, г-да, задачитъ, които Министерството на земедѣлието преследва съ тия три законопроекта.

А обещанието, което азъ поехъ предъ бюджетарната комисия и което сега изпълнявамъ чрезъ тѣзи закони, бѣше да потърся и намѣря начини, чрезъ които отпуснатитъ срѣдства за споменатитъ задачи да не се раздаватъ като помощи на отдѣлни стопани за отдѣлни случаи, а да се намѣри едно по-рационално използване на тѣзи срѣдства. Съ представенитъ ви законопроекта азъ мисля, че изпълнявамъ това си обещание. Досега, за да се импулсира доставката на дребенъ земеделски инвентаръ, Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти раздаваше не на всички, а само на нѣкои отдѣлни стопани по $\frac{1}{2}$ отъ покупната стойностъ на земеделскитъ орѣдия, които тѣ си набавяха. Предлаганиятъ новъ начинъ на поощрение има доста преимущества предъ този старъ вече. Тѣзи преимущества сж следнитъ:

1. Системата на отдѣлнитъ помощи, която криеше въ себе си възможността за извършване на несправедливости и известно подценяване отъ страна на купувача на самото орѣдие, се премахва.

2. Заедно съ това новата система прави доставката много по-лека и по-съблазнителна. Въ сѣщото време тя ще накара земеделеца да гледа на взетото орѣдие не като на нѣкакво си харизмо, не като на нѣкакъвъ келипиръ, а като на една придобивка отъ собствения си трудъ и затова ще я цени повече.

3. Тази система има повече елементи на справедливостъ, защото е еднаква за всички.

4. Тази система дава възможностъ набавянето на инвентара да стане бързо, масово и пълно.

5. Надъ всичко това този начинъ на подпомагане въ края на краищата е по-евтинъ съ 50% за държавата, отколкото по-раншиятъ начинъ.

Ето единъ примѣръ за доказателство. По стария начинъ за подпомагане държавата даваше при доставката на една редосѣялка срѣдно около 1500 л. Сега помощта на държавата, която ще бѣде само въ плащане на лихви, ще се изрази по следния начинъ. Една редосѣялка струва срѣдно 5.000 л. Тя ще се дава срещу 5-годишенъ безлихвенъ кредитъ. Лихвитъ ще бѣдатъ платени отъ държавата. Първата година държавата ще плати 250 л., втората година — 200 л., третата година — 150 л., четвъртата година — 100 л., петата година — 50 л. Или всичко държавата ще подпомогне доставката на една редосѣялка, като плати само 750 л., когато по-рано даваше 1500 л. Или процентно ще плати 50% по-малко, отколкото по-преди. Така е и съ доставката на другитъ земеделски орѣдия.

Освенъ че тази система е съ 50% по-евтина за държавата, тя ще бѣде и много по-удобна за земеделския стопанинъ, защото тя ще му позволи при доставката на инвентаръ да не затваря въ него предварително нито единъ левъ свои пари. Земеделското орѣдие ще дойде въ неговото стопанство безплатно и ще се изплати съ придобивкитъ и икономиятъ, които това орѣдие ще даде на самото стопанство.

По-големии подробности нѣма да давамъ, не искамъ да ви отекчавамъ, защото законопроектъ за снабдяване нашето земеделско стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ е много ясенъ.

Вториятъ законопроектъ, този за увеличение производството на фуража, лена и картофитъ — а азъ ще предложа да прибавимъ и петкусовата рѣжъ — е построенъ на сѣщата база и отваря възможности за едно ударно и радикално разрешение на задачитъ.

Третиятъ законопроектъ предвижда създаването на семечистителни станции, които ще използватъ напълно помощитъ, които се отпуснаха отъ Министерството на земедѣлието на земеделскитъ камари. За тия помощи сѣщо ставаше дума, ако си споминате, въ бюджетарната комисия. Законопроектътъ дава на тия помощи една ясна, опредѣлена и голяма задача. Тия станции ще използватъ и помощитъ, предвидени въ общинскитъ бюджети, въ бюджета на Храноизноса и въ бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти. Като урежда използването на всички тия срѣдства отъ семечистителнитъ станции, законопроектътъ цели, щото още това лѣто съ тия срѣдства да се устрои веднажъ завинаги една семечистителна мрежа по цѣлата страна. Може би задачата, която този законопроектъ поставя, да се види нѣкому много смѣла и мажно изпълнима, но азъ мисля, че тя е изпълнима, стига всички, които ще я изпълняватъ, да съзнаватъ, че изпълняватъ не една служба за препитание, а единъ извънреденъ дългъ къмъ отечеството си. (Общи ржкоплѣскания) А тѣзи, които наблюдаватъ отъ страна, не трѣба да имъ прѣчатъ, като помнятъ, че за неосведоменитъ нѣма нищо по-невидимо отъ резултатитъ на земеделско-стопанската дейностъ. Тѣзи резултати не приличатъ нито на заплати, нито на пенсии, нито на ренти. Тѣ идватъ веднажъ на година за земеделіето и се прѣскаятъ на малки невидими частички въ хамбаритъ на милиони. За скотовѣдството тия резултати се проявяватъ едва на шестата година, а за горското стопанство — едва на четвъртъ вѣкъ. И затуй нашиятъ неготовански народъ е събралъ вѣковния си опитъ въ една земеделческа мъдростъ: „Пилетата се броятъ чакъ наесенъ“. Който брой пилетата преди да е дошла есенята и да сж паднали есеннитъ слани, или е неосведоменъ, или е дерталя.

Стефанъ Цановъ: Не се знаятъ колко сж таралежитъ.

Министъръ Иванъ Багряновъ: И затуй азъ сега ще се предпазя да ви давамъ подробни смѣтки за грамаднитъ резултати, които народното ни стопанство би имало отъ прокарването на тия законопроекта. Сега азъ само ще си позволя да помоля народното представителство да ги прочути добросѣствено и да ги одобри, а смѣткитъ за броя на пилетата оставамъ за есенята да ги прави този, който ще има дълга да ги прави. (Общи ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Има записани доста много оратори по законопроекта за увеличение производството на фуража, лена и картофитъ. Ще искамъ вашето съгласие да не се

дебатира по него. Разбира се, ще искаме най-напред съгласието на тези, които са записани да говорят. Ще ги помоля, ако желаят, да заявят, че се отказват. Ако се откажат, ще гласуваме законопроекта. Ще помена имената на всички записани, като ги моля да заявят, кои от тях искат да говорят и кои се отказват.

Г-нъ Найденов?

Д-ръ Найдентъ Найденов: Отказвамъ се.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ Шиваровъ, г-нъ Геренковлиевъ, г-нъ Вачковъ, г-нъ Цановъ, г-нъ Клянтевъ, г-нъ Забуновъ, г-нъ Риболовъ и г-нъ Маджаровъ — всички се отказват да говорят.

Ще гласуваме законопроекта на първо четене.

Който приема на първо четене законопроекта за увеличение производството на фуража, лена и картофитъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Преди малко си дадохме почивка, следъ като бѣхме гласували законопроектъ за 510-милионния кредитъ да отиде въ комисията. Гласувахме го само на първо четене, като сѣтахме, че презъ почивката ще може да бѣде прегледанъ отъ комисията. Законопроектътъ е вече прегледанъ отъ комисията и азъ ви моля да се съгласите да го минемъ сега и на второ четене, предвидъ на голѣмата му спешностъ, която всички, които говориха по него, подчертаха.

Димитъръ Търкалановъ: По тоя законопроектъ ще правимъ предложения и нѣма да може да мине така лесно.

Председателстващъ Георги Марковъ: Азъ ви моля да се съгласите...

Петко Стояновъ: Гласуването на единъ законопроектъ по спешностъ може да бѣде поискано само отъ министра.

Председателстващъ Георги Марковъ: Чакайте! Това се иска отъ г-нъ министра. Азъ искамъ само вашето съгласие.

Има предложение отъ г-нъ министра на просѣтата, който замѣства г-нъ министра на финанситъ, законопроектъ за 510-милионния кредитъ да мине сега по спешностъ на второ четене.

Който сѣ съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля ви да се съгласите да продължимъ заседанието, докато се приеме законопроектъ за 510-милионния кредитъ. Който сѣ съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Заема трибуната)

Минчо Драндаревски: А другитъ законопроекти?

Димитъръ Търкалановъ: Не може така урбулешки да мине законопроектъ за 510-милионния кредитъ, г-нъ Марковъ. Не може тази работа така. Този законопроектъ не може да мине така лесно. Това не е процедура.

Томчо Шиваровъ: Не може така. Това не е редно. Ние настояваме всички законопроекти на министра на земедѣлието да минатъ тази вечеръ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Чакайте! Какво искате? Нали всички се съгласихте!

Димитъръ Търкалановъ: Не сме се съгласили всички.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля ви се! Това е една дребна работа, която не заслужава толкова голѣмъ шумъ.

Сега ми се каза, че се желае отъ г-нъ министра на земедѣлието законопроектъ, който приехме сега на първо четене, да мине по спешностъ и на второ четене.

Петко Стояновъ: По това предложение и по дневния редъ искамъ думата.

Председателстващъ Георги Марковъ: Имате думата.

Петко Стояновъ: Председателството направи грѣшка и съ тази грѣшка изказа недоверие къмъ насъ, а може би и къмъ г-нъ министра. За да можемъ да функционираме правилно, ние ще трѣбва да се водимъ по дневния редъ. Ние обсъждахме сега единъ законопроектъ и го гласу-

вахме на първо четене. Единственото, което може повече да стане, то е, ако г-нъ министърътъ предложи, същиятъ законопроектъ да бѣде разгледанъ и на второ четене. Следъ това следватъ другитъ точки отъ дневния редъ, а тѣ сѣ останалитъ три законопроекта отъ дневния редъ, внесени отъ министра на земедѣлието. По никакъвъ начинъ, макаръ въ комисията да е миналъ законопроектъ за 510-милионния кредитъ и макаръ че може съответниятъ министъръ да иска тоя законопроектъ да мине сега по спешностъ, това не може да стане. Не може да се прережи дневния редъ. Ние трѣбва да следваме дневния редъ. (Ръжкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващъ Георги Марковъ: Трѣбва да бѣдемъ на ясно. Никой не е искалъ нито да избързва, нито пъкъ да прережда който и да е въпросъ. Бѣше ми подсказано отъ г-нъ министра на земедѣлието, че той желае законопроектъ за увеличение производството на фуража и пр. да мине и на второ четене по спешностъ. А по другия въпросъ — за никого не е тайна, че ние вдигнахме заседанието, за да може законопроектъ за 510-милионния кредитъ да се прегледа отъ комисията и да дойде тукъ на второ четене.

Предвидъ на това, че г-нъ министърътъ на земедѣлието пожела законопроектъ, който гласувахме сега на първо четене, да мине по спешностъ и на второ четене, азъ ще питамъ пакъ народното представителство и, ако народното представителство се съгласи да мине законопроектъ на второ четене, азъ нѣмамъ нищо противъ. Следъ това ще преминемъ — защото имаме решение вече — къмъ законопроекта за 510-милионния кредитъ. Друга процедура нѣма. По този въпросъ решение има.

Иосифъ Робевъ: Не можете Вие да измѣнявате правилника. Гласуване по спешностъ се иска веднага следъ гласуването на първо четене.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се, прие се предложение да се гласува на второ четене законопроектъ за 510-милионния кредитъ.

Иосифъ Робевъ: Не може да се гласува предложение противно на правилника. Трѣбва да се следва правилникътъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Азъ не мога да пренебрегна едно прието предложение, което е напълно законно.

Иосифъ Робевъ: Или има редъ, или нѣма редъ! Следъ 5 часа ще се иска спешностъ!

Георги Петровъ: Г-нъ председателю, моля Ви се! Дайте ми думата, за да се обяснимъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Имате думата.

Георги Петровъ: Може единъ законъ да се гласува по спешностъ, следъ като е приетъ на първо четене. (Шумъ)

Нѣкой отъ нар. представители: Качете се на трибуната.

Георги Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Искамъ да кажа нѣколко думи за правилното процедиране. Има нѣкаква грѣшка.

Председателстващъ Георги Марковъ: Нѣма никаква грѣшка.

Георги Петровъ: Има, има голѣма грѣшка.

Председателстващъ Георги Марковъ: Може да има недоразумение, но грѣшка нѣма, а предумисълъ — още по-малко.

Георги Петровъ: Не е въпросътъ за предумисълъ. Законопроектъ, гласуванъ на първо четене, може по предложение на министра и съ съгласието на Камарата да бѣде гласуванъ и на второ четене по спешностъ. Но законопроектъ, гласуванъ на първо четене днесъ и отишълъ въ комисията, не може въ сѣдното заседание да бѣде разгледанъ на второ четене. (Ръжкоплѣскания) Това е правилникътъ и Вие не може да го нахърните.

Следователно, ще продължимъ заседанието, понеже имаме вотъ на Камарата, до изчерпване на дневния редъ. Ще гласуваме по-нататѣкъ предложението за спешностъ и ще разгледаме на второ четене законопроекта, който преди малко приехме на първо четене.

Нѣкой отъ нар. представители: Часътъ е вече 8.

Георги Петровъ: Ние имаме вотъ да продължимъ заседанието.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на просвѣтата.

Министъръ д-ръ Богданъ Филовъ: Нѣма да говоря.

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, трѣбва да се уяснимъ. Г-нъ Петровъ казва: законопроектъ пратенъ въ комисията, докато не минатъ 24 часа, не може да бѣде гледанъ на второ четене.

Георги Петровъ: Разбира се.

Председателстващъ Георги Марковъ: Азъ заявявамъ и запомнете добре — това се знае, може да прочетемъ и стенограмата — азъ не съмъ казалъ, че притиятъ на първо четене законопроектъ за 510-милионенъ кредитъ ще отиде въ комисията. Азъ само дадохъ отиди и вдигнахъ заседанието.

Преди малко азъ направихъ предложение отъ името на правителството да се гласува законопроектътъ за 510-милионния кредитъ на второ четене и да се продължи заседанието следъ 8 ч. И вие гласувахте това.

Обаждаатъ се: Не е гласувано.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля ви се! Азъ добавихъ само едно: че ние имаме при тази спешностъ едно подобрене, а именно, че въ време на отиди комисията е могла да разгледа законопроекта за 510-милионния кредитъ. (Възражения) Ние не сме го пратили въ комисията.

Петко Стояновъ: Вие го пратихте въ комисията.

Председателстващъ Георги Марковъ: Не е вѣрно.

Петко Стояновъ: Вие го пратихте въ комисията. Министърътъ не прави предложение séance tenante по спешностъ да се гледа законопроектътъ и на второ четене, а се прие на първо четене и се премина къмъ следващата точка отъ дневния редъ. Съ това следователно въпросътъ е свършенъ.

Димитъръ Търкалановъ: Това е истината, г-нъ Марковъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля Ви се!

Димитъръ Търкалановъ: Имате грѣшка. Вие трѣбва да се коригирате.

Председателстващъ Георги Марковъ: То зависи отъ Васъ. Моля Ви се! Сега ще гласуваме законопроекта, който приехме на първо четене.

Йосифъ Робевъ: Гласуването по спешностъ на единъ законопроектъ трѣбва да се предлага веднага следъ гласуването му на първо четене. (Шумъ)

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Петровъ.

Иванъ Петровъ: Г-нъ председателю! Тукъ ставатъ работи, безъ да се мотивиратъ. Така ние нѣма да дойдемъ до резултатъ, а само ще излагаме Парламента. Работата вървѣше спокойно, гласува се преди малко — може би погрѣшно се гласува — да се гласува по спешностъ на второ четене законопроектътъ за 510-милионния кредитъ.

Петко Стояновъ: Не е гласувало.

Иванъ Петровъ: Има вотъ на Парламента.

Петко Стояновъ: Нѣма вотъ за това. Никакъвъ вотъ нѣма.

Иванъ Петровъ: Азъ мълчахъ и наблюдавахъ това, което става. — Сега се казва: да изоставимъ това ре-

шение, да се върнемъ на законопроекта, който току-що бѣше гласуванъ на първо четене и за който г-нъ Багряновъ отиде при васъ да иска да бѣде гласуванъ на второ четене.

Петко Стояновъ: Нѣма такова решение, г-нъ Петровъ.

Иванъ Петровъ: Има единъ вотъ на Народното събрание. Криво или право, той е вотъ. Ако вие не искате да гласувате на второ четене, по-добре вдигнете заседанието за утре.

Йосифъ Робевъ: Не е разбрано!

Председателстващъ Г. Марковъ: (Звъни) Г-да народни представители! Азъ ще ви моля да се съгласите да наредимъ дневния редъ за утре, за да не остава съмнение въ никого, че за нѣкои закони се върши известно преждане.

Георги Говедаровъ: Вдигнете заседанието за утре.

Рашко Маджаровъ: Азъ въ комисията не съмъ виканъ. Не може да се гледа единъ законъ отъ комисията, докато не е подписана поканата.

Димитъръ Търкалановъ: И това е вѣрно. (Пререкания и шумъ)

Председателстващъ Георги Марковъ: (Силно звъни) Има думата г-нъ министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ д-ръ Богданъ Филовъ: Г-да народни представители! За да не ставатъ излишни спорове по този въпросъ, азъ предлагамъ да се опредѣли дневниятъ редъ за утрешното заседание, а сега да се прекратятъ дебатитъ. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно)

Георги Говедаровъ: Това е право.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Моля ви да се съгласите да се вдигне заседанието и да приемете за заседанието утре, въ 3 ч. следъ обѣдъ, следния дневенъ редъ:

Второ четене законопроектитъ:

1. За извършенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежитъ за 1939 б. г., въ размѣръ на 510.000.000 л.

2. За увеличене производството на фуража, лена и картофитъ.

Първо четене законопроектитъ:

3. За снабдяване земеделскитъ стопани съ доброкачественъ посѣвенъ материалъ.

4. За снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ.

5. За продължаване действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розово масло.

6. За отсѣжване даромъ на читалище „Бр. Миладинови“ въ гр. Петричъ държавното мѣсто отъ 276.50 кв. м., ведно съ старата джамийска сграда върху него, съставляваща частъ отъ кв. 216 по плана на сѣния градъ.

7. За отпечатване юбилейни пощенски марки по случай IX юнашки съборъ.

8. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за признаване въ царството дипломи отъ чуждестранни висши учебни заведения.

9. За допълнение чл. 313 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ.

10. За освобождаване отъ акцизъ градобитния материалъ отъ реколта 1938 г., изваренъ съгласно VII-то постановление на Министерския съветъ, протоколъ № 124 отъ 15 септември 1938 г.

11. Одобрение предложението за приемане на дарението, извършено отъ Пани Стояновъ Момчевъ, отъ гр. Ямболъ, въ прѣза на държавата — Главна дирекция на народното здраве.

Конто г-да народни представители приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събраниято приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 20 ч. 10 м.)

Подпредседатели: **ГЕОРГИ МАРКОВЪ**
ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ

Секретари: **САВА ПОПОВЪ**
ДОНЧО УЗУНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**